

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΣ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΜΑΪΟΥ 1949

ΑΡΙΘ. 9

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙ ΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός
καὶ δοξάσατε Χριστόν, τὸν ἀναστάντα ἐκ
νεκρῶν».

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Χριστὸς ἀνέστη! Ζωὴ ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ τάφου.
Ἡ κακία καὶ ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα τῶν σταυρωτῶν ἀπέβησαν μάταια. Σφραγίδες καὶ φρουραὶ διελύθησαν. Καὶ ὁ Χριστὸς ἀνέστη, καισαργήσας τὸν θάνατον. Ἐφθασε διὰ τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν Ἀνάστασιν, διὰ τοῦ Πάθους εἰς τὴν δόξαν, διὰ τῆς θυσίας εἰς τὸν θρίαμβον.

Νόμος αἰώνιος εἶναι αὐτὴ ἡ πορεία καὶ τῶν καταιστάσεων ἢ διαδοχῆ. Αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι ὁ νομοθέτης. Καὶ εἰς τοὺς νόμους Του δίδει τὴν σφραγίδα καὶ τὸ κῆρος τοῦ ἰδικοῦ Του παραδείγματος. Ἄν ὁ Θεάνθρωπος ἔφθασε διὰ τῆς θλίψεως εἰς τὴν χαρὰν, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλη καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ πορεία. «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν»—εἶπε—«καὶ ὑμᾶς διώξουσιν». «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε». «Ἀλλὰ θαρσεῖτε»—προσέθεσεν—«ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». Καὶ ἡ νίκη ἔκεινον γίνεαι νίκη παντὸς ἀνθρώπου, ὑπομνηντος τὰς θλίψεις ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα δίδαγμα, τὸ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως, δίδαγμα τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τοῦ Ἀναστάντος Σωτῆρος πρὸς τοὺς τεθλιμμένους ὅλων τῶν αἰώνων. Θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς χαρᾶς τῶν. Ὁ Γολγοθᾶς δὲν εἶναι μόνιμος κατάστασις. Εἶναι δοκιμασία προσωρινή ἀλλὰ δοκιμασία ἀπαραίτητος, διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ὁ πλήρης θρίαμβος καὶ ἡ δόξα τῆς Ἀναστάσεως. Τὸ σκότος, τὸ ὅποιον ἐχύθη περὶ τὸν Σταυρὸν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φρικτοῦ Μαρτυρίου, ἠφανίσθη εἰς τὸ μετ' ὀλίγον ἐκθαμβωτικὸν φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

Ὁ αὐτὸς αἰώνιος νόμος τῆς διαδοχῆς σκότους καὶ φωτός, θλίψεως καὶ χαρᾶς, διέπει καὶ τὰ ἀνθρώπινα. Βαρὺς ὁ χειμὼν, ἀλλ' ἀνίσχυρος νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀνθροπίν τῆς ἀνοιξέως. Ἰδοὺ! ἔφθασεν αὕτη, συνοδὸς τῆς Ἀναστάσεως μετ' ὁ φῶς καὶ τὴν χαρὰν τῆς.

Τὸ ἴδιον θὰ συμβῇ καὶ μετ' ἡμᾶς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀγωνίζεται ἡ κακία νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰρήνην τῆς καὶ τὴν χαρὰν τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ θὰ ἰσχύσῃ ἀκατανίκη-

τος ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Γολγοθᾶς τῆς ἀνθρωπότητος θὰ λήξῃ. Ὁ σταυρὸς τῶν παθημάτων, ἡ ἄβυσσος τοῦ θανάτου, τὰ πένθη καὶ οἱ στεναγμοὶ καὶ αἱ συμφοραὶ καὶ αἱ θλίψεις θὰ τερματισθοῦν. Ἡ Ἀνάστασις ἦλθε. Θὰ ἔλθῃ καὶ τοῦ κόσμου ἡ λύτρωσις. Διότι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκατάλυτος.

Διὰ τοῦτο προσκυνοῦμεν τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη καὶ δοξάζομεν τὴν Ἀνάστασιν, διότι εἰς αὐτὴν βλέπομεν τὴν ἐγγύησιν καὶ τῆς ἰδικῆς μας λυτρώσεως. Μόνον ὁ Χριστὸς, ὁ νομοθέτης Θεὸς, εἶναι ὁ λυτρωτὴς μας. Αὐτὸς ἐνίκησε τὴν λύπην. Αὐτὸς κατήργησε τὸν θάνατον, αὐτὸς εἶναι ὁ ἄρχων τῆς Εἰρήνης, ὁ θριαμβευτής. Αὐτοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν ἐπικαλούμεθα, διὰ νὰ ἐξέλθωμεν νικηφόροι ἀπὸ τοῦ πάθους εἰς τὴν ἀνάστασιν, ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. Θὰ ζήσῃ καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν, θὰ θριαμβεύσῃ τὸ δίκαιόν του, θὰ ἠττηθῇ τὸ κακόν. Καὶ οἱ κακοὶ θὰ μείνουν μετ' ἡμᾶς τῶν κακίων τῶν, μετ' ἡμᾶς τὰς σφραγίδας καὶ τὰς φρουράς τῶν. Τυφλοὶ πρὸ τοῦ φωτός τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης. Ζωὴ θὰ ἐκπηδήσῃ ἀπὸ τοῦ τάφου, χαρὰ καὶ δόξα ἀπὸ τοὺς σταυρούς καὶ τὰ μνήματα, εἰρήνη καὶ εὐλογία εἰς τὴν γῆν. Καὶ οἱ κακοὶ σταυρωταὶ τῆς ἀνθρωπότητος θὰ διδαχθῶσιν, ὅτι ζῆ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Χριστὸς ἀνέστη! Θρήνον ὁ καιρὸς πέπαιται, μὴ κλαίετε! Ἐφθασε τῶν ἐθνῶν καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἡ ἀνάστασις. Θαρσεῖτε! Ἠκούσατε τοῦ Θεοῦ Ἀντρωτοῦ τὴν φωνήν: «Ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». Πανηγυρίσατε τὴν ἡμέραν, ἀντίλασσετε δύναμιν ἀπὸ τῆς ἐορτῆς καὶ ἐίσχυσιν εἰς τὴν πίστιν σας. Ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ εἶναι καὶ ἰδική μας. Ἀφοῦ συνεμερίσθημεν τὰ παθήματά Του, ἡ δόξα Του περιμένει νὰ στεφανώσῃ τὴν πίστιν μας καὶ τὴν ὑπομονήν μας, δόξα χαρᾶς καὶ ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους μας εἰς νέαν ζωὴν εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἐν Χριστῷ ἀναστάντι. Οὐδ' ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος εἶναι μετὰ πάντων ὑμῶν.

Πρὸς Θεὸν εὐχέτης διάπυρος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δαμασκηνὸς πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου. — † *Μητροπολίτου Ζακύνθου Χρυσόστομου*, Ἡ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ κλήρου εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ δόξαν τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος (τέλος). — † *Ἐπισκόπου Ταλαντίου Βασιλείου*, Ὁ Ἐπίσκοπος Κέας καὶ Κύθου Νικόδημος Ροθός (Γ). — *Ἰωάννου Ν. Καρμίρη*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν Θρησκευμάτων, Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας καὶ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν (Β'). — *Προσβυτέρου Ἰωάννου Σ. Ράμφου*, Ὁ ἅγιος Ἀλέξιος, «ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ». — *Ἀρχιμ. Α. Τιμιάδη*, Τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπου (Γ). — *Χρ. Μ. Ἐνισαίδου*, Ἡ γονυκλισία τῆς Κυριακῆς (Β'). — Τ. Α. Κ. Ε. Πειραγμένα Α' ἐξαμήνου, Οἰκονομικὸ ἔτος 1948—1949. — *Παρατηρήσεων Στήλη*: Θρησκευτικὸς συναγεμῶς. — Μουσικὴ αὐθαιρέσια. — Ἐάν μὴ ἴδω... — Τί ἐστὶν ἀλήθεια; — *Χρονικά*.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ δόξαν
τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος διὰ μέσου τῶν αἰώνων
Β'

Γρηγόριος ὁ Β', Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, γεννηθεὶς τῷ 1751 ἐν Δημητσάνῃ, ἔλαβε τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ του πατρίδι καὶ μετὰ ταῦτα παρὰ τῷ Δημητρίῳ Βόδα ἐν Ἀθήναις καὶ κατόπιν μαθητὴς τῆς Ἐκκλ. Σχολῆς τῆς Πάτμου, ἐγένετο ὑπεροχὴ Μητροπολίτης Σμύρνης καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γερασίμου, Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀνῆλθεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, τὸν ὅποιον ἐδόξασε καὶ ἐλάμπρυνε. Τὸ ἐν Κων)πόλει ὑπάρξαν καὶ διαλυθὲν μετὰ ταῦτα ἑλλ. τυπογραφεῖον οὗτος ἀνασυνέστησεν.

Ἡ ὑψηλὴ Πύλη, ὑποπευθεῖσα, ὅτι δὲν ἐξετέλεσεν οὗτος τὴν διαταγὴν τῆς περὶ κατενάσεως τῶν πνευμάτων τῶν Χριστιανῶν, κατεβίβασεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐξορίσασα εἰς Ἅγιον Ὀρος. Τρεῖς ἐξορίσθη καὶ τρεῖς ἀνεκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. Ἐν Ἅγιῳ Ὄρει δ' εὐρισκόμενον ἐμύνησεν αὐτὸν ὁ Ἐάνθος εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ἡ ψυχὴ μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἤλθε καὶ πάλιν εἰς προστριβάς, διακινδυνεύσας τὴν ζωὴν του' εἰς τινὰς ναυλώσαντας πλοῖον, διὰ τὴν δραπετεύσῃ, ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος εἶπε «περὶ μὲν τῆς συντηρήσεώς μου οὐδέποτε ἔλαβον ἢ θὰ λάβω ἀνάγκην χρημάτων, περὶ δὲ τῆς ζωῆς μου οὐδέποτε ἐφοβήθην, βοήθειαν δὲ ἀπήτησα καὶ φρόνησιν συνεβούλευσα μόνον ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους» καὶ ἐπανελάμβανεν «ἡ μὲν διάσωσις τῆς ζωῆς μου εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν εἰς ἐμὲ θὰ ἦτο αὐτὴ βάρος καὶ ὄνειδος, τὸ δὲ ἔθνος μου οὐδόλως θὰ ὠφελήσῃ» τὸνναντιὸν μάλιστα, πιθανώτατον εἶναι νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποδιάρρυσιν καὶ τὴν παντελῆ αὐτοῦ ἐξόντωσιν ὑπὸ τοῦ τυράννου, ἡ καρτερία μου ὅμως ἐν τῷ καθήκοντι, καὶ τῆς ζωῆς μου τὴν καταστροφὴν, ἐάν ἐπιφέρῃ, θὰ συντελέσῃ βεβαίως κατὰ τι εἰς μίμησιν τοῦ

παραδείγματός μου ἴσως δὲ νὰ διερεθίσῃ τὸ ἔθνος καὶ εἰς ἐκδίκησιν, μόνον δὲ ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν φεύγει, ὁ δὲ ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Ὅτε δὲ ἐφθάσεν εἰς Κων)πολιν ἡ εἶδησις τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ, τῆς ὁποίας τὴν σημαίαν ὕψωσεν ἐν τῇ Ἰ. Μονῇ τῆς Ἁγίας Λαύρας τῶν Καλαβρῦτων ὁ παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, στενὸς φίλος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, ἡ Πύλη ἠγανάκτησε καὶ ὑπωπεύθη τὸν Πατριάρχην τότε ὁ Τουρκικὸς ὄχλος ἐπέδραμεν εἰς τὸν Ναὸν τῶν Πατριαρχείων, ὅπου ἱερούργει ὁ Πατριάρχης, λέγων εἰς τοὺς προτείναντας εἰς αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ «σήμερον, Κυριακῇ τῶν Βαΐων θὰ φάγωμεν ἰχθῦς, ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἰχθῦς θὰ μᾶς φάγωσι» δὲν θὰ ἀνεχθῶ ὅμως ποτὲ νὰ μοῦ λέγουν, ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φονεὺς Πατριάρχης ἄν δὲ τὸ ἔθνος μου σωθῇ καὶ θριαμβεύσῃ, τότε πέποιθα, ὅτι θὰ μοι ἀποδώσῃ θυμιάμα ἐπαίνου καὶ τιμῆν, διότι ἐξεπλήρωσα τὸ χρέος μου».

Μετὰ τὴν θεῖαν ἀρχιερατικὴν λειτουργίαν τοῦ Πάσχα ὁ Πατριάρχης, στραφεὶς πρὸς τοὺς ἱερεῖς του, εἶπε «τώρα πληροῦται ἐφ' ἡμᾶς ἡ πρόρρησις τοῦ Προφήτου «Καὶ μεταστρέψω τὰς ἐορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος καὶ πᾶσας τὰς ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρήνον» (Ἀμὼς Η' 10). Καὶ ὄντως ἀπεκδυθεὶς τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ στολήν, ἀνέβη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἀνέμενεν, ἀφ' οὗ ἠυλόγησε πάντας. Τότε δύο ἀξιωματικοὶ Τούρκοι συλλαμβάνουν καὶ φυλακίζουσιν αὐτόν ἐκείθεν οἱ δήμιοι ὀδηγοῦν αὐτὸν ἐμπροσθεν τῆς πύλης τῶν Πατριαρχείων, ὅπου καὶ ἀπηγγόνισαν αὐτόν. Τὸ ἱερὸν του σκῆνος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκρέματο ἀπὸ τῆς πύλης τῶν Πατριαρχείων καὶ μετὰ ταῦτα παραδοθὲν εἰς τὸν Τουρκικὸν ὄχλον καὶ τοὺς Ἑβραίους καὶ συρόμενον εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἀνευρεθὲν δὲ εἶτα ἐν τῇ θαλάσῃ ὑπὸ τινος πλοιάρχου, μετεκομίσθη εἰς Ὀδησοῦν τῆς Ρωσίας καὶ ἐτάφη ἐν πάσῃ κατανύξει καὶ συντριβῇ.

Τὸν ἐπικηδεῖόν του λόγον ἐξεφώνησεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ ὁ τοῦ Πατριάρχου γνώριμος καὶ φίλος προεσβύτερος καὶ Οἰκονόμος Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Οἰκονόμου τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ὁ νεκρὸς, ὡς ζωὴ διέπλευσε τὰ τοῦ Πόντου κύματα, χρησιμεύσας ὡς τύπος τῆς ἀναδυσίας ἐκ τῆς ἀβύσσου βαρυσταλίου πατρίδος αὐτοῦ. Ἡ ὑψηλὴ Πύλη κατεδίκασε τότε εἰς θάνατον καὶ δέκα ἀρχιερεῖς συνοδικοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Εἰς τὸν χηρεῦσαντα δὲ τότε Πατριαρχικὸν θρόνον ἀνῆλθεν ὁ Πεισιδίας Εὐγένιος τότε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν τῇ Ἰερῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας Λαύρας τῶν Καλαβρῦτων, ἀπονέμων γενικὴν εὐλογίαν καὶ συγχώρησιν εἰς τὸν στρατόν.

Ἀμα δὲ τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἄλλοι κληρικοὶ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων ἱερὸν ἀγῶνα.

Ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης Θεοδώρητος μετὰ 1500 πολεμιστῶν, ὧν ἠγεῖτο, ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν τῶν

παρὰ τὸν Σαρανταπόταμον μαχομένων Ἑλλήνων, ὡς καὶ πολιορκουμένης τῆς Τριπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Θεοδώρητος σπεύσας μετὰ 800 ὄπαδων του, ἐβοήθησεν αὐτούς. Οὗτος συνέπραξεν εἰς τὴν σύστασιν Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ἣς ἦτο Πρόεδρος, αὐτὸς σχεδὸν διευθύνων πάσας τὰς πράξεις τοῦ σώματος τούτου, οὐτινος ἦτο καὶ ἡ ψυχὴ κατόπιν ἐγένετο ἀντιπρόεδρος τῆς Β' ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων συνελεύσεως τῆς ἐν Ἀστρεῖ συγκροτηθείσης καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος.

Ἐπίσης ὁ Γρηγόριος, ἐπίσκοπος Μεθώνης, μετὰ σώματος Ἑλλήνων μαχητῶν ἐπολιόρκει τὸ ἰσχυρὸν ἐπὶ πέτρας ἰδρυμένον φρούριον τῆς Μονεμβασίας.

Ὁ Γρηγόριος Δικαῖος ἢ Παπαφλέσσας, ἀγωνισθεὶς εἰς τὸ Μανιάκι, ἐφονεύθη μετὰ πολλῶν συμπολεμιστῶν του, προσεγγικὼν ἑαυτὸν θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος.

Ἐν δὲ τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι ὁ Ἀθανάσιος Διάκος, ὡς γίγας πολεμήσας μετὰ ὀλιγαριθμῶν συντρόφων του ἐναντίον πολυαριθμοτέρας τουρκικῆς στρατιᾶς παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Σπερχειοῦ κατὰ τὴν πρὸς τὰς Θερμοπύλας ὁδόν, συνελήφθη καὶ ἐκάθη ζῶν ἐν Λαμῖα.

Ὁ ἐπίσκοπος Σαλῶνων Ἡσαΐας, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, ὁ Ρωγῶν, Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς καὶ πλείστοι ἄλλοι κληρικοὶ προσέφερον ἑαυτοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος, ὡς καὶ τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης αὐτῆς.

Εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος τοῦ Ἁθῶ 6000 μοναχοί, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ἦσαν μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἐπολέμησαν τοὺς ἐχθροὺς ἀποτελεσματικῶς.

Μετὰ δὲ τὸ κίνημα τῆς Θεσσαλονίκης ὁ ἐπίσκοπος Κίτρους καὶ τινες πρόκριτοι ἀπεκεφαλίσθησαν.

ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος προσέφερον ὑπηρεσίας λόγους τε καὶ ἔργοις Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης, ὁ Νεόφυτος Δούκας, ὁ Νεόφυτος Βάμβας, ὁ Γρηγόριος Κωνσταντῆς, ὁ Ἀνθιμος Γαζῆς, ὁ Τаланτίου Νεόφυτος, ὁ Καρύστου καὶ πολλοὶ ἄλλοι κληρικοί. Κατὰ δὲ τοὺς διαφόρους κατὰ καιροὺς ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1912 καὶ 1913, ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ Ἐκκλησία μετὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς Κλήρου οὐ μόνον ἠὺλόγησε τοὺς ἀγῶνας τούτους, ἀλλὰ καὶ κληρικοὺς καὶ ἱεροκλήρικας ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ στράτευμα, ἵνα ἐμψυχώσωσι καὶ ἐνθουσιάσωσι τοὺς μαχομένους στρατιώτας. Πολλοὶ δ' ἐκ τῶν κληρικῶν ἐφονεύθησαν καὶ ἐτραυματίσθησαν. Ὁ Μελενίκου Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Γρεβενῶν Αἰμιλιανὸς προσήνεγκον ἑαυτοὺς θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος.

Κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν δ' ἐκστρατείαν ἐφονεύθη καὶ κατεκρεουργήθη ὁ ἐθνομάρτυς Μητροπολίτης τῆς Σμύρνης Χρυσόστομος καὶ ἕτεροι ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ ὑπὸ τοῦ φανατισμένου Τουρκικοῦ ὄχλου, ὡς ὁ Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος, ὁ Κυδωνίων Γρηγόριος, ὁ Ἰκονίου Προκόπιος, θυσιασθέντες ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Κατὰ δὲ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἐν Ἀλβανίᾳ ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα τοῦ 1940 καὶ 1941 καὶ πάλιν ἡ ἑλ-

ληνικὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν κληρικῶν τῆς ἐνεθουσίασε τοὺς ἀγωνιζομένους μαχητάς, τρέψαντας τέλος εἰς φυγὴν τοὺς πολυαριθμοτέρους Ἰταλοὺς εἰσβολεῖς.

Καὶ τώρα, ὅτε καὶ πάλιν διεξάγεται ὁ ἱερώτερος καὶ σκληρότερος τῶν ἀγῶνων τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς κατὰ τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐχθρῶν σλαυκοκομμουνιστῶν, ἡ Ἐκκλησία προσέφερεν ὅ,τι ἠδύνατο εἰς αἷμα καὶ εἰς χροῖμα ἢ εἰς εἶδος ὑπὲρ τοῦ ἐνδόξως ἀγωνιζομένου ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν μαχομένων τέκνων τῆς, ὡς ἔπραξε καὶ κατὰ διάστημα τῆς ἰταλικῆς καὶ γερμανικῆς κατοχῆς καὶ μετὰ ταῦτα, ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν δ' ἐξετελέσθησαν 21 ἱερεῖς, ὑπὸ τῶν Γερμανῶν 75, ὑπὸ τῶν Βουλγάρων 26 καὶ ὑπὸ τῶν Σλαυκοκομμουνιστῶν 227, ἐπίσημα δὲ μνημόσυνα τῶν κληρικῶν τούτων ἐτελέσθησαν ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς ἅπαντας τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους τῇ 13 Μαρτίου, Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους δι' ὅλων τῶν μέσων, αἵτινα εἰς τὴν διάθεσίν τῆς, διὰ τῶν κληρικῶν ὀργάνων αὐτῆς, διὰ τῶν κηρυγμάτων καὶ νουθεσιῶν τῆς πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς φιλανθρωπικῆς αὐτῆς δράσεως κατὰ τοὺς εἰρηνικοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς δυσχειμέρους καιροὺς καὶ διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τῶν ἡρώων καὶ ἀθανάτων κληρικῶν τῆς, ἐκράτησεν ἀκμαῖον τὸ φρόνημα τοῦ ἀγωνιζομένου ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐνθουσιάσασα καὶ συναρξάσασα τοὺς ἐνδόξους μαχητάς, τοὺς πολεμοῦντας ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας αὐτῶν, διότι ἔχει κλείσει βαθεῖα μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῆς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπερ κάμνει τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸν ποιητὴν Σολωμὸν νὰ αἰσθάνεται κάθε εἶδους μεγαλεῖον. Βεβαίως ἀφοῦ οἱ ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας τῆς πατρίδος ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων ἔκπαλαι καὶ μέχρι σήμερον δὲν εἶναι κατακτητικοί, ἀλλ' ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὐλόγει αὐτούς, ἵνα ἀποσοβῆθῇ ὁ ἐκ μέρους τῶν βαρβάρων καὶ ἐπιδρομέων κίνδυνος καὶ ἐπέλθῃ οὕτω διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἡ περιπόθητος εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία εἰς τε τὸν ἑλληνικὸν λαόν καὶ σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα μὲ πρωτοπόρον τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν, ὡς ἡ ἀψευδὴς ἱστορία διὰ μέσου τῶν αἰῶνων μαρτυρεῖ.

Τοιαύτην δὲ Ἐκκλησίαν ζῶσαν, ἐμπνέουσαν, φρονηματίζουσαν καὶ εἰς τὸν Γολγοθᾶν τῆς ἀνερχομένην ἔχουσα ὡς προπύργιον ἀρραγές, ὡς σύμμαχον καὶ δύναμιν ἀκαταγώνιστον ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ πάντοτε θὰ ζῆ καὶ θὰ νικᾷ ἐν τῇ παγκοσμίᾳ ἠθικῇ παλαίστρᾳ, ἐνθα οἱ λαοὶ ἀγωνίζονται πρὸς ἐπικράτησιν αὐτῶν, κρατοῦσα τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς παρ' ὅλας τὰς ἐπιπροσθούσας τῶν αἰῶνων ἀντιξοότητάς, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ὑψηλῆς αὐτῆς ἀποστολῆς καὶ εὐημερίαν συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Εἰπέ μου ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς, διὰ νὰ μὴ μοῦ μείνῃ καμμία ἀμφιβολία περὶ τῆς εὐκρινούς σου θερησκευτικότητος.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΕΑΣ ΚΑΙ ΚΥΘΝΟΥ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΡΟΥΣΟΣ
(1797—1842)

Γ'

Οὕτω λοιπὸν ὁ Νικόδημος εἶδεν οὐ μόνον ἀποπερατουμένην τὴν σχολήν, διὰ τὴν ὁποίαν πολλὰ ἐκοπίασεν, ἀλλὰ καὶ λειτουργοῦσαν ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη διὰ διδασκάλων λίαν ἐγκρατῶν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

Ὅπως καὶ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, κατὰ τὴν ὑπ' ὅσων ἐποχὴν, ἀπετέλουν τοὺς πρωτοπόρους πάσης κοινωνικῆς κινήσεως, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Νικόδημος ἐπρωτοστάει εἰς πᾶσαν τοιαύτην οὕτως ὑπέγραψε, κατὰ τὸ ἔτος 1830 (25 Ἰουνίου) ἀναφορὰν τῶν κατοίκων Κέας πρὸς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν περὶ ἐκλογῆς τοῦ πριγκηπος Λεοπόλδου ὡς Ἡγεμόνος τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν γενομένην, κατ' Ἰούλιον τοῦ 1833, ἐν Ναυπλίῳ συνέλευσιν τῶν Ἀρχιερέων πρὸς ἀνακήρυξιν τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Νικόδημος παρευρεθείς ἐν αὐτῇ, ὑπέγραψεν ἐκ τῶν πρώτων τὸ σχετικὸν πρακτικὸν ὡς «Τζῆρας καὶ Θερμίων»¹· εἰ καὶ ὁ Κων)νος Οἰκονόμος χαρακτηρίζει τοῦτον ὡς ἀπλοῦν καὶ ἀπαρρησίαστον, μόλις ἀνανεούοντα ἢ κατανεύοντα τὴν κεφαλὴν πρὸς πᾶσαν ἀποφατικὴν ἢ καταφατικὴν ἐρώτησιν, ἀπευθυνομένην αὐτῷ², ὅμως δὲν πρέπει ν' ἀποδώσωμεν αὐτῷ τελείαν ἀβουλίαν, ἀλλ' ὅτι ἢ μὴ σοβαρὰ αὐτοῦ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος ἦτο ἀπόρροια τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ, ὅπως ἀνακηρυχθῆ τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος.

Διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 21 Νοεμβρίου (3 Δεκεμβρίου) τοῦ ἔτους 1833 ὀνομάζεται Ἐπίσκοπος Κύθνου, ἔχων ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν τὰς νήσους Κύθνον, Κέαυ καὶ Σέριφον, διατηρήσας τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου³.

Ἡ ἐπαρχία του αὐτῆ, οὐσα οὐ μόνον μικρὰ, ἀλλὰ καὶ πτωχοτάτη, ἠδυνάτει, ἵνα προσφέρῃ τῷ Ἀρχιερεὶ αὐτῆς τὰ, πρὸς διατροφήν, ἀναγκαῖα τὴν πτωχείαν δὲ ταύτης ἀνομολογῶν καὶ ὁ Νικόδημος «ἡ ἐπαρχία αὐτῆ εἶναι ἡ ἐσχάτη πασῶν τῶν Ἐπισκοπῶν τοῦ Βασιλείου, διότι τὸ εἰσοδήματ' αὐτῆ δὲν ἐξαρκεῖ οὔτε διὰ διάκονον»⁴, παρεκάλει τὴν Σύνοδον, ὅπως εὐαρεστηθῆ καὶ

1. *Στεφ. Γιαννοπούλου* Ἀρχ. Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1901 σ. 15.

2. *Ἀρχ. Ἀνδρ. Τριανταφύλλου* (ἀποθανόντος Μητρολίτου Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας) «Ἐκ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος» ἐν «Ἱ. Σύνοδος» ἔτ. 1915 ἀριθ. φύλ. 250 σ. 14—15. *Κων)νου Οἰκονόμου*: Τὰ σωζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα. Ἐν Ἀθήναις 1866 Τ. Γ' σ. 187.

3. Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως ἔτ. 1833 ἀριθ. φύλ. 38 σ. 287. *Κων)νου Οἰκονόμου*, ἐνθ' ἀνωτ. Β' σ. 220.

4. Ἀριθ. ἀναφορᾶς του πρὸς τὴν Σύνοδον 42)12)5)835.

ἐπιτρέπη αὐτῷ, ἵνα διαμένῃ ἐν Κέᾳ, καθ' ὅσον ἔδρα τῆς παροικίας ταύτης ἐθεωρεῖτο ἢ Κύθνος, διότι «καὶ ὁ τόπος εἶναι εὐτυχέστερος ὀπωσαῶν», νὰ μεταβαίῃ δ' εἰς Κύθνον, ὡσάκις αἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦν τοῦτο.

Ὅμως ἡ πτωχεία ἐμάστιζε τὸν Νικόδημον διὰ τοῦτο, ὅτε καὶ πάλιν, κατ' Αὐγούστον τοῦ ἔτους 1835 ἐπανήλθεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἡ Σύνοδος μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ἀποβλέπουσα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπιζητοῦσα τὴν θεραπείαν τοῦτου ἔγραψε πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεῶν ὡς ἐξῆς:

« Ἀριθ. πρωτ. 3492 Ἐν Ἀθήναις τὴν 14 Αὐγούστου 1835
» διεκ. 2865

Ἡ Σύνοδος

Πρὸς τὴν Γραμματεῖαν κ.λ.π.

Περὶ μηνιαίας συντάξεως τοῦ Ἐπισκόπου Κύθνου.

Εἶναι γνωστὴ ἡ κατάστασις τοῦ Ἐπισκόπου Κύθνου διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἐπισκοπῆς του καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν κατοίκων διὰ τοῦτο καὶ πρὶν τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Ἐπίσκοπος οὗτος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξοικονομῇ ἀπὸ τῆς Ἐπισκοπῆς του τὰ πρὸς διατροφήν αὐτοῦ, ἔζη ἀπὸ τὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα περιερχόμενος ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, ἐσύναζεν ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἄλλων Ἐπισκοπῶν.

Ἄλλ' ἂν προσετέθη ἤδη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του καὶ ἡ Σέριφος καὶ ἡ Κυβέρνησις κατὰ γνωμοδοτήσιν τῆς Συνόδου παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ ἐν Κύθνῳ μονήδιον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ὠφέλεια ὡς μικροτάτη καὶ μηδαμνὴ δὲν ἐκαλλιτέρευσε διόλου τὴν κατάστασίν του.

Ἀπὸ τῆς ἐπισυναπτομένης ἐνταῦθα ἀναφορᾶς του, ἐκθέτοντος τὰ καθ' ἑαυτόν, θέλει πληροφορηθῆ ἡ Β. αὐτῆ Γραμματεία περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς, εἰς ἣν εὐρίσκειται, καταστάσεως ὁ Ἐπίσκοπος οὗτος, πρὸς δὲ καὶ περὶ τῆς αἰτήσεώς του εἰς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναποφεύκτων ἀναγκῶν του.

Ἡ Σύνοδος ὅθεν

Θεωροῦσα, ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἐπίσκοπος Κύθνου εἶναι εἰς ἐξ ἐκείνων, ὅστις καὶ πρὶν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐν τῇ Ἐπαναστάσει συνεισέφερεν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ ἤδη διαπρέπει εἰς τὰ χρέη του

Θεωροῦσα, ὅτι ἀπὸ τῆς Ἐπισκοπῆς του διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν κατοίκων δὲν δύναται νὰ ζῆσιν ἀρκούντως

Θεωροῦσα, ὅτι οὔτε ἡ προσθήκη τῆς νήσου Σέριφου εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του, οὔτε τὸ ἐν Κύθνῳ παραχωρηθὲν μονήδιον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δίδει πρὸς αὐτὸν ὠφέλειάν τινα

Θεωροῦσα, ὅτι διὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν ἀξιοπρέπειαν εἶναι δίκαιον νὰ ἔχη καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰ πρὸς ἐξοικονόμησίν του

Γνωμοδοτεῖ

α) Νὰ δοθῆ πρὸς αὐτὸν μηνιαία σύνταξις δραχμῶν διακοσίων 200.

β) Τὸ εἰς αὐτὸν παραχωρηθὲν μονήδιον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ νὰ ληφθῆ εἰς λογαριασμὸν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμεῖου.

Παρακαλεῖται δὲ ἡ Β. αὐτῆ Γραμματεία νὰ καθυποβάλῃ τὴν γνώμην ταύτην τῆς Συνόδου εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ὅλας δυνάμεις τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς.

† Ὁ Κορίνθον Κύριλλος Πρόεδρος

† Ὁ Βοιωτίας Παῖσιος

† Ὁ πρ. Ἡλείας Ἰωνᾶς

† Ὁ Ἀττικῆς Νεόφυτος

† Ὁ Ἀργολίδος Κύριλλος.¹

(Συνεχίζεται) † Ὁ Ταλαντίου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

1. Βασιλείου Ἀτέση, Ἐπισκόπου Ταλαντίου: Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον. Ἐν Ἀθήναις 1948 Τ. Α'. σ. 301 - 302.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΝ ΑΜΣΤΕΡΔΑΜ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Β'

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ διαιρῆται εἰς ἀόρατον καὶ ὄρατὴν. Ὑπάρχει μία καὶ μόνον μία Ἐκκλησία, ἀλλ' ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἀδιασπᾶστος ἠνωμένων στοιχείων: τοῦ θείου καὶ πνευματικοῦ καὶ ἀόρατου ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἀνθρώπινου καὶ ὕλικου καὶ ὄρατου, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον ἐν τῷ Θεανθρώπῳ ἠνώθησαν ἀσυγχύτως ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. Ὅπως ἐν τῷ ζῶντι ὄργανισμῷ δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, τὸ πνευματικὸν ἀπὸ τοῦ ὕλικου στοιχείου, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ τὸ θεῖον καὶ πνευματικὸν στοιχεῖον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπινου καὶ ὕλικου. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία ἐνθεν μὲν εἶναι θεῖον, πνευματικόν, ἀόρατον καὶ αἰώνιον καθίδρυμα, ἐνθεν δὲ εἶναι συνάμα καὶ κοινωνία ἀνθρώπων περιγραφτὴ καὶ ὄρατὴ. Εἶναι ἀόρατος ἡ Ἐκκλησία, διότι ἀόρατος εἶναι ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, ὁ Κύριος, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦν Ἅγιον Πνεῦμα, ἀόρατος εἶναι καὶ ἡ ἐν αὐτῇ δικαιοῦσα καὶ ἀγιάζουσα καὶ σφύζουσα θεῖα χάρις, περιλαμβάνει δὲ καὶ τὸ ἀόρατον τμήμα τῆς ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησίας. Ἐξ ἑτέρου δ' ὅμως ἡ Ἐκκλησία εἶναι συνάμα καὶ ὄρατὴ, διότι δι' αἰσθητῶν σημείων μεταδίδει τὴν θεῖαν χάριν, κέκτηται δὲ ἐξωτερικὴν ὀργάνωσιν—ἐν ἧ ἐνεργοῦσι καὶ συνεργοῦσι Θεὸς καὶ ἄνθρωποι—ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, τὴν ποιμαίνουσαν Ἱεραρχίαν καὶ τοὺς ποιμαινομένους πιστοῦς, πάντας ἀδιακρίτως τοὺς εὐσεβεῖς καὶ τοὺς ἀσεβεῖς, τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Συγκαταλέγονται μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, διότι ἀκριβῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας μεταβάλλονται οἱ ἄνθρωποι βαθμηδὸν ἐξ ἁμαρτωλῶν εἰς ἀγαθοὺς καὶ ἀγίους ὡς εἰκὸς δὲ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ «κακῶς ἔχοντες» ἔχουσι ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς τεταμιευμένης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σωτη-

ρίας, διὸ καὶ ὁ Σωτὴρ «οὐκ ἐλήλυθε καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν»¹. Τοῦτο ἄλλως τε ἐδίδαξε παραστατικῶς ὁ Κύριος διὰ τῶν παραβολῶν τῶν ζιζανίων², τῆς σαγήνης³ καὶ τοῦ γάμου τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως⁴. Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διακρίνωμεν ὀξέως καὶ νὰ διαχωρίζωμεν τὰ δύο στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας ὄρατον καὶ ἀόρατον, διότι ἀμφότερα ταῦτα ἀποτελοῦσι δύο ὄψεις τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς—ὄρατῆς ἅμα καὶ ἀόρατου—Ἐκκλησίας. Ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη καὶ ὑπὸ διαμαρτυρομένου ἀκόμη θεολόγου: «ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον ἀόρατος, ἀλλὰ συνάμα καὶ ὄρατὴ, οὔτε πάλιν ὄρατὴ μόνον εἶναι, ἀλλὰ συνάμα καὶ ἀόρατος. Ἐν μὲν τῇ ιδιότητι αὐτῆς ὡς ἀόρατου ἔγκειται ὁ θεῖος αὐτῆς χαρακτήρ, ἐν δὲ τῇ ιδιότητι αὐτῆς ὡς ὄρατῆς ἔγκειται ὁ ἀνθρώπινος αὐτῆς χαρακτήρ, καὶ ἐν τῇ ἐνώσει ἀμφοτέρων τούτων ἔγκειται ὁ θεανθρώπινος χαρακτήρ αὐτῆς»⁵. Οἱ δὲ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἅγιοι καὶ ἐκλεκτοὶ, ἐφ' ὅσον ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι ὄρατὰ μέλη τῆς ὄρατῆς Ἐκκλησίας, μὴ ἀποτελοῦντες ἰδίαν τινά, καθ' αὐτὸ ἀόρατον Ἐκκλησίαν, κεχωρισμένην τῆς λεγομένης ὄρατῆς, ἀλλ' ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον τμήμα τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ἀφοῦ, ὡς εἵπομεν, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ μόνος φορεὺς τῆς θείας χάριτος καὶ ἀληθείας καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς σωτηρίας, ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι εἶναι αὕτη καὶ ἡ μόνη σφύζουσα καὶ ἡ μόνη ἀλάθητος διδάσκαλος τῆς θείας ἀληθείας, κεκτημένη θεῖον κύρος καὶ ἀπόλυτον αὐθεντίαν ἐν τοῖς περὶ πίστεως καὶ σωτηρίας, καὶ ἡ μόνη κατ' οὐσίαν ἀμετάβλητος καὶ ἀκατάλυτος εἰς τὸν αἰῶνα, ἧς οὐδ' αὐταὶ αἱ πύλαι τοῦ ᾗδου

1. Λουκ. 5, 31.

2. Ματθ. 13, 24—30, πρβλ. καὶ 3, 12.

3. Ματθ. 13, 47—48.

4. Ματθ. 22, 2—14. Ὁμοίως ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ καὶ πονηροὶ δούλοι (Ματθ. 18, 23 ἐξ., 25, 14 ἐξ.) καὶ πρόβατα καὶ ἐρίφια (Ματθ. 25, 32 ἐξ.), ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος παρετήρησεν, ὅτι «ἐν μεγάλῃ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκευὴ χρυσαῖα καὶ ἀργυραῖα, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἅ μὲν εἰς τιμὴν, ἅ δὲ εἰς ἀτιμίαν» (Β' Τιμ. 2, 20). Διὰ τοῦτο μέλη τῆς μὲν Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἦσαν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα (Πράξ. 5, 1 ἐξ.), τῆς δὲ τῆς Κορίνθου ὁ ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐξοκκλησιασθεὶς ἁμαρτωλὸς (Α' Κορ. 5, 1 ἐξ.). Καὶ ἡ Ὁμολογία τοῦ Δοσιθέου διδάσκει: «Πιστεύομεν μέλη τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντας καὶ μόνους τοὺς πιστοὺς, τοὺς τῆν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δηλαδὴ ἀμόμητον πίστιν, ὑπὸ τε ἐκείνου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν Συνόδων δευχθεῖσαν, ἀδιστακτικῶς πρσεβεύοντας, κἂν καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἁμαρτίας παντοίας ὑπεύθυνοι εἴεν. Εἰ γὰρ μὴ ἦν μέλη τῆς Ἐκκλησίας οἱ πιστοὶ μὲν, ἁμαρτίας δὲ συζῶντες, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐκρίνοντο. Νῦν δὲ κρινόμενοι ὑπ' αὐτῆς, εἰς τε μετάνοιαν προσακούμενοι καὶ εἰς τὴν τριβὴν τῶν σωτηρίων ἐντολῶν ποδηγετούμενοι, κἂν καὶ ἐτι ἁμαρτίας ρυπαίνοιτο, μόνον δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι οὐ πεπτῶκασιν εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ὅτι τῆς καθολικῆς καὶ εὐσεβοῦς ἀντέχονται πίστεως, μέλη τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας εἰσὶ καὶ γινώσκονται». (Ὅρος 11, παρὰ E. Kimmel, Monumenta fidei Ecclesiae Orientalis, Jenae 1850, I, 443/4).

5. Oosterzee, Christians Dogmatics. Translation Waston—Evans. London 1881, σ. 705.

δύνανται νὰ κατισχύσωσιν¹, ἀφοῦ διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ καὶ διδάσκη καὶ σφῆξ καὶ ἐνεργῆ ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ ἐν αὐτῇ ὢν «πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»², καὶ ἀφοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁμοίως ζῆ καὶ διαμένει τὸ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς πεμφθὲν Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἵνα μένη μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα³.

Ἐν πρώτοις πρέπει ἰδιαίτερος νὰ ἐξαρθῆ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὡς ὅλον εἶναι ἀλάθης, ἐφ' ὅσον κεφαλὴ αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι αὐτὴ «ἡ ἀλήθεια»⁴, ψυχὴ δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁμοίως «τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας»⁵, τὸ ποδηγετοῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καθοδηγοῦν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ἡ Ἐκκλησία εἶναι «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»⁶, εἶναι ὁ ἀλάθης φορεὺς καὶ διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, τὴν ὁποῖαν διεφύλαξε καὶ διακατέχει ἀσινῆ καὶ ἀπαραχάρακτον. Φωνὴ δὲ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄργανον τοῦ ἀλαθῆτου αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ ἀρχὴ αὐτῆς, ἥτοι ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀντιπροσωπεύεται ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἀποφαίνονται τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιστάσει καὶ ἐμπνεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Φορεὺς λοιπὸν τοῦ ἀλαθῆτου τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἄτομόν τι ἢ τάξις τις ἢ ὁμὰς ἢ τμημά τι τοῦ ὅλου, ἀλλ' εἶναι κυρίως τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι κληρὸς καὶ λαός, ἐφ' ὅσον πάντες οὗτοι—κληρικοί καὶ λαϊκοί, ἀρχόντες καὶ ἀρχόμενοι, κύριοι καὶ δοῦλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες—εἶναι μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, συναποτελοῦντες τὸ πλήρωμα ἢ τὸ ὅλον ἢ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον μόνον λογίζεται ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ ὡς ἀλάθης. Ὅθεν ὁρθῶς οἱ ὁρθόδοξοι Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς, ἀπαντῶντες τὸ 1848 πρὸς τὸν Πάπαν Πίον Θ', διεκήρυξαν, ὅτι «ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς θρησκείας ἐστὶν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι αὐτὸς ὁ λαός, ὅστις ἐθέλει τὸ θρησκευμα αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον καὶ ὁμοειδὲς τῷ τῶν πατέρων αὐτοῦ»⁷. Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ὁ ὁρθόδοξος λαός εἶναι μὲν φρουρός καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς ὁρθοδοξίας του καὶ τῆς πίστεώς του, ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ νὰ διατυπώσῃ αὐτὴν ἐγκύρως καὶ αὐθεντικῶς, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα καὶ ἔργον μόνον τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν ἐμπνεομένων καὶ καθοδηγούμενων ἐν τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς καὶ τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὰς ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουσι τὸν ὁρθόδοξον λαὸν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ, ὄντες υποχρεωμένοι νὰ ἐκφράζωσι πιστῶς καὶ ἀκριβῶς τὴν κοινὴν καὶ καθολικὴν πίστιν καὶ συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὅλου. Οἱ μετέχοντες ὅμως τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐπίσκοποι, θεόθεν καθοδηγούμενοι, διακρι-

βοῦσι τὴν ἀλήθειαν καὶ διατυποῦσιν ἀπλανῶς καὶ ἀλαθῆτως αὐτήν, οὐχὶ ὡς ἀπλοὶ ἐντολοδόχοι καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν πιστῶν, ἀλλ' αὐτοδικαίως (ipso jure) καὶ ἐκ θεοῦ δικαίου (divino jure), διὸ καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν εἶναι οἰκοθεν (ex sese) καὶ ἐξ ἑαυτῶν ἀλάθητοι, τῆς συναιρέσεως καὶ ἀναγνωρίσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος οὔσης ἀπλοῦ μόνον ἐξωτερικοῦ γνωρίσματος καὶ τεκμηρίου καὶ ἐπιμαρτυρίας τοῦ ἀλαθῆτου αὐτῶν.

Ἐπειτα ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία, διότι ἔχει μόνον μίαν κεφαλὴν, ἐν Πνεύμα ἐμψυχούν αὐτήν, ἐν σῶμα Χριστοῦ, μίαν πίστιν, μίαν ἀρχὴν καὶ ἓνα σκοπόν. «Καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν»¹. Ἀφοῦ τῷ ὄντι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ Χριστὸς εἶναι εἷς, «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»², ἔπεται ὅτι καὶ ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία του εἶναι μόνον μία, ἀμετάβλητος κατὰ τὴν οὐσίαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ τῶν λαῶν μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος. Τὸ κέντρον λοιπὸν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ εἷς Χριστός, ἡ δὲ δύναμις ἢ πραγματοποιοῦσα τὴν ἐνότητα αὐτῆς εἶναι τὸ ἐν Ἅγιον Πνεῦμα. Ὁ βαθύτερος μάλιστα λόγος τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐνότης αὐτοῦ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ἐντεῦθεν ὁ Κύριος προσηχηθῆ ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ του προσευχῇ ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγαγὼν αὐτὴν εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ³. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐκδηλοῦται ἐξωτερικῶς ἐν τῇ ἐνότητι ἐν τῇ πίστει, τῇ διοικήσει καὶ τῇ λατρείᾳ, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ἡ λατρεία ἀνάγεται εἰς τὴν οὐσίαν δογμάτων μόνον. Πρὸς τούτοις ὁ ἀπόστολος Παῦλος διαβλέπει τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Σωτῆρος «ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἔσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν»⁴. Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας δὲν παραβλάπτεται οὔτε ἐκ τῶν ἐπουσιωδῶν τελετουργικῶν διαφορῶν, οὔτε ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν μορφῶν ὁργανώσεως καὶ τῶν μικρῶν διοικητικῶν διαφορῶν καὶ ἀποκλίσεων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, οὔτε ἐκ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπ' αὐτῆς δι' αἵρεσιν ἢ σχίσμα διαφορῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων. Ἐντεῦθεν ἡ Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον εἶναι ἡ μία καὶ μόνη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἰδρυθεῖσα, ἀπέκοπτεν ἔκπαιλα τοῦ ὑγιαίνοντος ἐκκλησιαστικοῦ σώματος καὶ ἀνεθεμάτιζε τοὺς διαφωνοῦντας περὶ τὴν πίστιν ἢ τὴν διοίκησιν ὡς αἰρετικούς ἢ σχισματικούς⁵.

1. Α' Κορ. 12, 13.

2. Ἐβρ. 13, 8.

3. Ἰωάν. 17, 20/3.

4. Α' Κορ. 10, 16/7.

5. Ὁ 6 κανὼν τῆς Β' οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρίζει: «αἰρετικούς λέγομεν τοὺς τε πάλαι τῆς Ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθέντας, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιαῖν ἀποσποιομένους ὁμολογεῖν, ἀποσχίσαντας δὲ καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις» (Mansi, Concil. 3, 561). Ὁ δὲ M. B a s i l e i o s ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφει: «οἱ παλαιοὶ ὠνόμασαν αἵρεσεις μὲν τοὺς παντελῶς ἀπερηγμένους καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους, σχίσματα δὲ τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰσάμια πρὸς ἀλλή-

1. Ματθ. 16, 18.

2. Ματθ. 28, 20.

3. Ἰωάν. 14, 16/7.

4. Ἰωάν. 14, 6.

5. Ἰωάν. 15, 26, 16, 13.

6. Α' Τιμ. 3, 15.

7. Παρὰ M a n s i, Concil. 40, 407.

Περαιτέρω ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἁγία, πρῶτον μὲν καθ' ἑαυτήν, ἥτοι ὄντολογικῶς, καθ' ὅσον εἶναι θείας προελεύσεως ἅγιον σῶμα, ἔχον κεφαλὴν μὲν τὸν Χριστόν, ψυχὴν δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, οὕτω δὲ εἶναι ἠνωμένη μετὰ τοῦ παναγίου Θεοῦ. Διὸ «ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν στίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος»¹. Ὡστε ὁ μόνος ἅγιος Κύριος ἠγάσας τὴν Ἐκκλησίαν του, μετέχουσαν τῆς θείας ζωῆς του. Εἶτα δὲ εἶναι ἁγία καὶ ἠθικῶς, καθ' ὅσον ἀποτελεῖται ἐκ μελῶν ἁγίων, ἁγιασθέντων διὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἁγιαζούσης χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἐνδυσσάμενων τὸν Χριστόν, ἔχει δ' ὡς ἔργον καὶ σκοπὸν «τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων», «τὴν οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»² καὶ τὴν ἐπαναγωγὴν εἰς τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν ἀρχέγονον ἐν γένει δικαιοσύνην ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτῶν καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ πρὸς τοῦτο ποιεῖται χρῆσιν μέσων ἁγίων, ὅσων τῆς θείας διδασκαλίας, τῆς θείας χάριτος καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων. Διὰ τῶν μέσων τούτων ἐξαγιαζόνται οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, γινόμενοι «ἅγιοι»³ καὶ «ναοὶ τοῦ Θεοῦ» καὶ «ναοὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»⁴, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ ἔπεται ὅτι μόνον ἁγία μέλη περιλαμβάνει ἡ Ἐκκλησία, διότι περιλαμβάνει καὶ ἁμαρτωλά, ἢ ὅτι ἡ συνύπαρξις αὐτῶν παραβλάπτει τὴν ἀγιότητα αὐτῆς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον. Πρὸς τούτους ἡ Ἐκκλησία εἶναι καὶ καθολικὴ, πρῶτον μὲν ὡς ἄνευ τοπικῶν καὶ χρονικῶν περιορισμῶν πανταχοῦ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ χρόνου διαδεδομένη καὶ ἀριθμοῦσα ὁπαδοὺς καὶ ἀποσκοποῦσα νὰ περιλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, δευτέρου δὲ ὀνομάζεται καθολικὴ καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ὀρθοδόξου—ἐναντι τῶν διαφόρων αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν Ἐκκλησιῶν—, τῆς διακρατούσης «ὅ, τι πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ἐπιστεύθη»⁵ καὶ διδασκούσης «καθολικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἅπαντα τὰ εἰς γνῶσιν ἀνθρώπου ἐλθεῖν ὀφείλοντα δόγματα»⁶.

λους διενεχθέντας, παρασυναγωγὰς δὲ τὰς συνάξεις τὰς παρὰ τῶν ἀνυποτάκτων πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ παρὰ τῶν ἀπαιδευτῶν λαῶν γινομένας». (Ἐπιστ. 188, παρὰ Migne, P.G. 32,665).

1. Ἐφεσ. 5,25/7.

2. Ἐφεσ. 4, 12.

3. Ῥωμ. 1,7. Α' Κορ. 1,2. Ἐφεσ. 4,12. Α' Τιμ. 5,10. Ἐβρ. 3,1.

4. Α' Κορ. 3,16/7. 6,19. Β' Κορ. 6,16. Καὶ ὁ ἅγιος Ἰγνατίος Ἀντιοχείας ὀνόμαζε τοὺς χριστιανούς «θεοφόρους», «χριστοφόρους», «ἁγιοφόρους», «ναοφόρους». (Ἐφεσ. 9,2. 15,3).

5. Βικεντίου ἐκ Λερίνου, Gommonit. prim. 2.

6. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Κατήχ. 18,11. Καὶ ὁ αἰείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἔγραψε πρὸς τὸ πρῶτον περὶ πίστεως καὶ τάξεως συνέδριον, ὅτι «ἡ καθολικότης καὶ ἡ ὀρθὴ καὶ ἀληθὴς πίστις τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, ὁ δ' ὅρος λοιπὸν «Καθολικὴ Ἐκκλησία» σημαίνει τὴν Ἐκκλησίαν τὴν κατέχουσαν τὴν ἀληθῆ καὶ τὴν «ὀρθὴν πίστιν», τὴν «ὀρθόδοξον». Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸ ὄνομα καθολικὸς ἐφημεύετο οὐ μόνον διὰ τὸ ὅλον σῶμα

Τέλος ἡ Ἐκκλησία λέγεται καὶ ἀποστολική, ὡς ἰδρυθεῖσα ἐπὶ τοῦ θεμελίου τῶν Ἀποστόλων, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί, ἄρα, ὡς ἀνάγουσα τὴν ἑαυτῆς ἀρχὴν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ὧν τηρεῖ ἀναλλοίωτον τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς λοιπὰς παραδόσεις καὶ διατάξεις. Ἐκφαίνεται δὲ ἐξωτερικῶς ἡ ἀποστολικότης τῆς Ἐκκλησίας διὰ τε τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας τῆς καὶ διὰ τῆς ἀδιακόπου ἀποστολικῆς διαδοχῆς αὐτῆς¹. Αἱ δωρεαὶ τῆς θείας χάριτος καὶ ἀληθείας, αἱ ἐκχυθεῖσαι οὐχὶ πρὸς ἕνα Ἀπόστολον, ἀλλὰ πρὸς ὅλους τοὺς Ἀποστόλους, ἠνωμένους ἐν τῇ αὐτῇ πίστει καὶ ἀγάπῃ, μεταδίδονται συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως εἰς τοὺς διαδόχους τῶν ἐπισκόπων, διὰ τῆς ἀδιακόπου ἀποστολικῆς διαδοχῆς, οὐδέποτε διασπασθείσης τῆς ἀλύσεως τῆς χάριτος τῆς συνδεούσης ἀρρήκτως μετὰ τῶν Ἀποστόλων τοὺς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους καὶ τὴν συνεχίζουσαν τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ὀρθόδοξον κατ' ἀνατολὰς Ἐκκλησίαν.

Τελευταῖον ὡς πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας περιοριζόμεθα νὰ σημειώσωμεν μόνον, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει ὡς μόνην κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀπορρίψασα καὶ πρότερον μὲν, ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καὶ μέχρι σήμερον, σταθερῶς τὰς λατινικὰς θεωρίας καὶ ἀξιώσεις περὶ τοῦ μοναρχικοῦ πρωτείου δικαιοδοσίας καὶ τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης², διατηρεῖ δὲ τὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησίαν». Ἐντεῦθεν ἐν τῷ «Μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου» ὀνομάζεται οὗτος «ἐπίσκοπος τῆς ἐν Σμύρῃ καθολικῆς Ἐκκλησίας», ὡς ἐπίσης καὶ ὁ προεδρεύσας τῆς Β' οἰκουμενικῆς Συνόδου Μελέτιος ὀνομάζετο «ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ». (Ἡ φύσις τῆς Ἐκκλησίας, ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 5(1927)280).

1. Ὁ αὐτὸς ἀρχιεπίσκοπος προσθέτει αὐτότι: «Ἡ ἀποστολικὴ διδασκαλία καὶ παράδοσις μετὰ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς εἶναι τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Μόνον ἐκεῖνη ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ εἶναι ἀποστολική, ἥτις ἔχει καὶ τηρεῖ ἀπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τῆς θεοσυστάτου ἱεραρχίας καὶ δι' αὐτῆς μόνον ἡ Ἐκκλησία αὕτη συνδέεται δι' ἀδιασπᾶστον διαδοχὴν μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ διακρατεῖ τὸν ὑπ' αὐτῶν εἰς αὐτὴν ἐμπειστημένον θησαυρόν».

2. Οὕτως ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα τῷ 1727 ὀρθόδοξος Σύνοδος ἐν τῷ 11 κεφαλαίῳ τῆς ὁμολογίας αὐτῆς διδάσκει: «Οὐδεμίαν ἄλλην ἢν τινα οὖν κεφαλὴν ἀποδέχεσθαι ἐν αὐτῇ τῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰ μὴ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν μόνον παρὰ τοῦ Πατρὸς δοθέντα κατὰ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ θεμέλιον τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν μακάριον Ἀπόστολον φάσκοντα «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐφ. 5, 23). Τὸν δὲ πᾶσαν Ῥώμης οὐ κεφαλὴν ἠγεῖσθαι τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μέλος ὄντα ὑποκείσθαι ταῖς Συνόδοις, καὶ ὡς δυνάμενον ἁμαρτῆσαι—οὐ μόνον ὡς ἄνθρωπον ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς καθέδρας διδάσκοντα—τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, κρῖνεσθαι τε καὶ ἀνακρῖνεσθαι καὶ διορθοῦσθαι καὶ παιδείαις ἐκκλησιαστικαῖς ὑποβάλλεσθαι, ὅτε τούτοι ἀν παῖσαι, ὑπὸ τῆς ἱεράς συνόδου, ὡς μέλος ὧν οὐ κεφαλὴ τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας... (Mansi, Concil. 37, 901/3). Ὁμοῖα διδάσκει καὶ ἡ Ὁμο-

ἀρχαῖον συνοδικὸν σύστημα ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων καὶ τοῦ συνόλου αὐτῆς, ὅπερ ἐφαρμολογήθη ἀρχαίωθεν ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἀνατολῇ ἀπέδωκε—καὶ δύναται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἀποδώσῃ—πλοσίους καρπούς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Οὕτως ἀνωτάτη διοικητικὴ ἀρχὴ ὁλοκλήρου μὲν τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἥτοι τὸ σύνολον τῶν ἐπισκόπων, ὡς διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, ἀντικατοπτρίζοντων τὰ πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριᾶδος ἐν ἐνότητι, τῶν δ' ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν αὐτῆς αἱ περιοδικῶς συνερχόμενοι σύνοδοι τῆς ἱεραρχίας αὐτῶν, ἀντιπροσωπευόμενα ὑπὸ ὀλιγομελῶν διαρκῶν συνόδων, καὶ τῶν κατὰ τόπους ἐπαρχιακῶν ἐκκλησιῶν οἱ ἐπίσκοποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους τελοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι¹. Οἱ ἐπίσκοποι, ὡς ἄμεσοι διάδοχοι τῶν ἁμέσων τοῦ Κυρίου διαδόχων, τῶν Ἀποστόλων, κατέχουσι καὶ ἀσκοῦσιν αὐτοδικαίως, ἐκ θεοῦ δικαίου καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τὸ σύνολον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας. Ἐκαστος ἐπίσκοπος ἀσκεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπισκοπικῇ περιφερείᾳ τὴν ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, τὴν ἀπορρέουσαν ἐκ τοῦ τρισσοῦ ἀξιώματος τοῦ Κυρίου καὶ ἀναφερομένην εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου, τὴν ἱερουργίαν τῶν μυστηρίων καὶ τὴν διαποίμανσιν τοῦ ποιμνίου του. Διότι «ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ὁ ἀνώτατος φορέας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας... ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τῶν Ἀποστόλων συσταθεῖσα ἀνωτάτη τῆς ἱερωσύνης βαθμῆς, ὁ ἀνώτατος ποιμὴν τῆς ἐπὶ μέρους ἐκκλησίας, εἰς οὗ τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν ὑπάγονται κληρὸς καὶ λαὸς»². Οὕτως, ἄρα, ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ

λογία τοῦ *Μητροπολίτου Κριτοπολίτου*: «Οὐδέποτε ἠκούσθη παρὰ τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἄνθρωπον θνητὸν καὶ μυριάς ἁμαρτίας ἕνοχον κεφαλὴν λέγεσθαι τῆς Ἐκκλησίας... Ἀθανάσιον γὰρ κεφαλὴς δεῖται ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ἐφ' ὕψηλόν καθημένη καὶ μέντοι τεθεωμένη δύναται ἂν τὰ πάντα ἐφορᾷ καὶ διευθύνειν πρὸς τὸ βέλτιον. Ἔστι δὲ τριαυτὴ κεφαλὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὃς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ πάντων, ἐξ ὅσων τὸ σῶμα συναρμολογεῖται». (Ε. Κ i m m e l, μν. ε. ΙΙ, 209/10).

1. Ἐννοεῖται ὅτι καίτοι ἡ Ἐκκλησία διακρίνεται εἰς ποιμαίνουσαν καὶ ποιμαινομένην, εἰς κλῆρον καὶ λαόν, ἐν τούτοις ἀποτελεῖ ἐν σῶμα, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐδομὸν ἐν ἀρχῇ καὶ ὡς ἄριστα παρετήρησεν ὁ *Γρηγόριος Ναζιανζηνός*: «οἱ γὰρ πάντες ἐν σῶμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ· εἰ δὲ καθ' ἕνα Χριστοῦ καὶ ἀλλήλων μέλη· τὸ μὲν γὰρ ἄρχει καὶ προκαθίσταται, τὸ δὲ ἄγεται καὶ εὐθύνεται· καὶ οὕτως ταῦτον ἀμφοτέρω ἀνεργεῖ, εἴπερ μὴ ταῦτον ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· καὶ γίνεται ἀμφοτέρω ἐν, εἰς ἕνα Χριστὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συναρμολογούμενα καὶ συντιθέμενα Πνεύματος». (Λόγ. 32, ΙΙ. Migne P. G. 36, 185).

2. *X. Ἀνδρούτσου*, Δογματικὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1907, σ. 287. Προκειμένου περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία διακρίνεται σταθερῶς διὰ τῶν αἰώνων τὴν παλαιοχριστιανικὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου *Ἰγνατίου* Ἀντιοχείας: «ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ καὶ τὸ πλήθος ἔσται, ὡσπερ ὅπου ἂν ᾖ ὁ Χριστός, ἐκεῖ καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία» (Σμυρν. 8), ἣν ἐπανέλαβε τῷ 1672 ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων *Λοσίθεος* ἐν τῇ ὁρθόδοξῳ ὁμολογίᾳ του: «τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα οὕτως ἐστὶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον, ὥστε χωρὶς αὐτοῦ μὴ δύνασθαι μήτε Ἐκκλησίαν μήτε χριστιανὸν τινα ἢ εἶναι ἢ ὅλως λέγεσθαι· αὐτὸς γάρ, ὡς ἀποστολικὸς διάδοχος... ζῶσά ἐστιν εἰκὼν

Ἐκκλησία εἶναι, κυρίως εἰπεῖν, ἱεραρχικὴ Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον ἀναγνωρίζει τὴν ὑπερέχουσαν θέσιν τῆς ἱεραρχίας, ἐν τῇ εὐρείᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, καὶ μάλιστα τῶν ἐπισκόπων, ἐναντι τῶν λαϊκῶν, ἐν τούτοις ὅμως δὲν εἶναι καὶ ἱεροκρατικὴ Ἐκκλησία, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγνωρίζει εἰς τοὺς λαϊκοὺς τὰ προσιδιάζοντα αὐτοῖς δικαιώματα ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ διοικήσει καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ γενικῶς ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ ἐκκλησιαστικῷ βίῳ.

Τοιαυτὴ ἐν ἀτελεστάτῃ σκιαγραφίᾳ καὶ ἐν πάσῃ δυνατῇ συντομίᾳ εἶναι ἡ ὁρθόδοξος δογματικὴ διδασκαλία περὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἥτις δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ εἶναι μόνον μία, καὶ τοιαυτὴ ἔχει τὴν συνείδησιν, ὅτι εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία, ὡς συνεχίζουσα τὴν μίαν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ διαφυλάττουσα ἀμετάβλητον καὶ ἀπαραχάρακτον τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν ἐκείνης. Τοιαῦτα δὲ πιστεύουσα αὕτη δὲν ἐδίστασε νὰ ἐλθῇ εἰς ἐπικοινωνίαν καὶ συνάφειαν καὶ πρὸς τὰς ἄλλας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ νὰ συνάφῃ στενὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις καὶ προσέτι νὰ διεξαγάγῃ μετὰ τινων ἐξ αὐτῶν καὶ φιλενωτικὰς ἀκόμη διαπραγματεύσεις, μετασχοῦσα καὶ τῆς λεγομένης οἰκουμενικῆς κινήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, χωρὶς βεβαίως νὰ σημαίνωσι ταῦτα ἄρνησιν ὑπ' αὐτῆς τοῦ δόγματος τῆς μίας ἀληθοῦς Ἐκκλησίας ἢ ἀπάρνησιν τοῦ ἑαυτοῦ της ἢ τῆς φύσεως της ἢ τῆς ἱστορικῆς της περιοπῆς ἢ ἐγκατάλειψιν τῆς ἀξιώσεώς της ὅτι εἶναι ἡ μία, ἀληθὴς καὶ ὁρατὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσχώρησιν εἰς τὴν ἄγνωστον αὐτῇ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχαιότητι νεωτέραν ἀγγλικανικὴν «Branch Theory». Ὅλως ἀντιθέτως, ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία, ὡς εἶπομεν, πιστεύει ἀκραδάντως, ὅτι δὲν εἶναι μία ἐκ τῶν πολλῶν ἱστορικῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, ἀλλ' ὅτι εἶναι αὕτη αὕτη «ἡ Ἐκκλησία, δηλαδή ἡ «μία, ἅγια, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία» τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τῆς πίστεως, ἡ μία καὶ μόνῃ ἀληθὴς καὶ ἀσφαλὸς σφύρα καὶ ἀλάθητος καὶ ὁρθόδοξος (ἀνευ εἰσαγωγικῶν) Ἐκκλησία, ἡ κατέχουσα τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν ἐν πάσῃ τῇ πληρότητι καὶ καθαρότητι αὐτῆς καὶ συνεχίζουσα ἀληθῶς καὶ κανονικῶς καὶ ἀδιακόπως καὶ κατ' εὐθείαν τὴν ἀρχέγονον Ἐκκλησίαν, τὴν διὰ θελήματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἱδρυθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξαπλωθεῖσαν καὶ ὀργανωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων¹. Ἐντεῦθεν δὲ αὕτη, ἐμ-

τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς... οὕτω δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναγκαῖον ἐννοοῦμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τὸν ἥλιον... ὅ,τι Θεὸς ἐν τῇ σύρναφῃ τῶν πρωτοτόκων Ἐκκλησιῶν καὶ ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦτο ἕκαστος ἀρχιερεὺς ἐν τῇ κατὰ μέρος Ἐκκλησίᾳ». (Ὁρος 10, παρὰ Ε. Κ i m m e l, μν. ε. Ι, 437/8).

1. Ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τινα ἐνταῦθα ἐξ ὧν ἐγράψαμεν μικρὸν πρὸ τῶν συνεδρίων τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ τῆς Ὁεφόρδης ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν Ὁρθόδοξια καὶ Προτεσταντισμός, Ἀθήναι 1937, τ. Ι. σ. 11 ἐξ., 380 ἐξ., κ. ἀλ., πρὸς πρόληψιν πάσης παρεξηγήσεως ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἰδίᾳ εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὰ συνέδρια αὐτῆς, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐν τῷ τελευταίῳ συνεδρίῳ

πνεομένη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ φιλελευθέρου ὀρθοδόξου πνεύματος, ὅφ' οὗ ἐνεπνέοντο οἱ μεγάλοι ἀρχαῖοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι αὐτῆς, συμμετέσχε τῆς οἰκουμένης κινήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ἐσχάτως συσταθέντος Συμβουλίου αὐτῶν καὶ ἐκαλλιέργησεν ἀπὸ μακροῦ φιλενωτικὰς μετὰ τινων ἐξ αὐτῶν σχέσεις, ἃς ὑπηγόρευσεν αὐτῇ τὸ καθήκον τῆς ἀδελφικῆς πρὸς αὐτὰς ἀγάπης καὶ τῆς συνεργασίας εἰς τὸ θεῖον ἔργον τῆς ἐπανενώσεως τῶν διεστῶτων, ὡς καὶ τῆς διακηρύξεως καὶ μεταδόσεως ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἰδίας πίστεως καὶ παραδόσεως καὶ εἰς τοὺς ἑτεροδόξους¹.

τοῦ Amsterdam συμπληθὲν Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, τοσούτω μάλλον ὅσω ἤδη ὁ K. B a r t h ἔγραψεν ἐν τῇ «Réforme» τῆς 23.10.1948 (πρβλ. καὶ «Service œcuménique de presse et d'information» τῆς 29.10.1948 σ. 262), ὅτι «à Amsterdam aucune des Églises représentées ne s' est présentée en face des autres avec la prétention d' être la seule Église salutaire et infaillible». Ἀναντιρρήτως τὴν ἀνωτέρω πεποιθήσιν καὶ ἀξιώσιν τῆς ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία πολλὰκις κατὰ τὸ παρελθὸν διετύπωσε καὶ ἐν ἐπισήμοις ἐκκλησιαστικοῖς κειμένοις καὶ ἐν θεολογικοῖς συγγράμμασι, περὶ ὧν μετὰ τῶν ἄλλων βλέπ. F. G a v i n, Some aspects of contemporary Greek Orthodox Thought, Milwaukee—London 1923, σ. 249 ἐξ. Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν ὁ Gavin προβαίνει εἰς τὰς ἐπομένας διαπιστώσεις: «In summary we may state, a) that the Orthodox Church claims to be the whole and only Catholic Church; β) that as such she claims infallibility; γ) that she can recognize no unity of doctrine save on the basis of the acceptance of the whole of her teaching; δ) that she cannot admit the existence of any «members» or «branches» of the Church, since it is constituted of herself alone, nor the validity of any sacraments save her own. Consequently her ideal of unity is not that of gathering up and uniting the divided portions of the Church, but a return of all heretical or schismatical bodies to the one Church. «As the Orthodox Church constitutes the true Church of Christ, any «Church» outside her cannot be a true or equal member of the true Church, and if reunion should take place between Orthodoxy and these Churches, it would not constitute a reestablishment of the broken and destroyed unity of the Church, but only a return to the true form of Christianity.» (Ch. Androutsos, Αἱ βάσεις τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν etc. p. 4). «Our desire», says the Encyclical of 1902, «is that all heterodox shall come into the bosom of the Orthodox Church of Christ, which only is able to give them salvation». (Ἡ περὶ τῶν σχέσεων τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ περὶ ἄλλων γενικῶν ζητημάτων πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος τοῦ 1902 κλπ., σ. 48)... The Orthodox theory, as herein presented, is thus perfectly lucid, consistent, and utterly inelastic. It is significant that there is no room in it for the «Branch Theory» of the Anglican Church. (Cf. A n d r o u t s o s, op. cit., pp. 84/5). (F. C a v i n, αὐτόθι σ. 263). Εἰδικώτερον περὶ τῶν βάσεων καὶ ὄρων τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου βλέπ. **I. Καμίση**, μν. ἔ. σ. 170 ἐξ., 324, 328, 364, 366, 369, 381, 394 ἐξ., 399 ἐξ.).

1. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο ὀρθῶς παρατήρησαν οἱ Church Times τοῦ Λονδίνου ἐξ ἀφορμῆς τοῦ περὶ πίστεως καὶ τάξεως πρώτου συνεδρίου τῆς Λωζάννης τοῦ 1927, ὅτι «ἡ συνδιάσκεψις ἐδικαιώθη ἀπὸ ταύτης τοῦλάχιστον τῆς ἐπόψεως: ὅτι παρέσχεν εἰς τὴν Δύσιν τὴν εὐκαιρίαν νὰ μάθῃ καὶ τι ἐκ τῆς διδασκαλίας, τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς εὐσταθείας τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς». («Ἐκκλησία» 5 (1927) 296). ὁ δὲ H. E h r e n b e r g ὡμολόγησεν, ὅτι «nur das Dazwischen der Ostkirche verhindert also, dass der ökumenische Gedanke entweder

Καὶ ταῦτα μὲν εἰσαγωγικῶς περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐκκλησιολογίας αὐτῆς, ἐφεξῆς δὲ ἐκτίθενται συντόμως αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς κυριωτέρας ἄλλας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαίτερος πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

protestantisierend oder romanisierend entarte, was sonst sicher eintreten müsste. Mit der Ostkirche entsteht innerhalb der Christenheit ein innerchristliches Gleichgewicht; das ist die Vorbedingung für ökumenische Praxis.» (Der ökumenische Gedanke, ἐν Una sancta 2 (1926) 19, πρβλ. καὶ σ. 13).

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΛΕΞΙΟΣ

«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ»

[17 Μαρτίου]

Β'

Οὕτως, ὁ ἀνώνυμος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἐκλήθη Ἀλέξιος, συνεδέθη δὲ ὁ βίος του πρὸς τὴν Ρώμην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐθεωρήθη καταγόμενος. Τὸ τελευταῖον τοῦτο προήλθεν ἀναμφιβόλως ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Καλέβου, ὅστις, εὐγενῆς καὶ πλούσιος ὢν, κατέλιπε μυστικῶς τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ἐγένετο μοναχός, ἔπειτα δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ὡς πτωχός ἐκάθητο εἰς τὰς κλιμακὰς τῆς πατρικῆς του οἰκίας ἐπαιτῶν καὶ χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων δούλων». Τῷ 1752 ὁ F. Nerinius,¹ λόγιος Ἀββάς, ἐξέδωκεν ἴδιον σύγγραμμα διὰ τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύει ἐπὶ τῇ βάσει παλαιῶν Μαρτυρολογίων ὅτι ὁ ἅγιος Ἀλέξιος ἐτελεύτησεν ἐν Ρώμῃ. Τέλος, ἐν τῷ τελευταίῳ τόμῳ τῶν «Analecta Bollandiana»² (1947) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Baudouin de Gaiffier ἐνδιαφέρουσα πραγματεία εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς ὁποίας ἔδωκαν ἀφορμὴν αἱ κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετιαν συζητήσεις μετὰ κυρίως τῶν ῥωμανιστῶν, κατηγορούντων τὸν Ἀλέξιον διὰ τὴν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ γάμου του ἐγκατάλειψιν τῆς συζύγου του. Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐν λόγῳ πραγματείας ἐπὶ τῇ βάσει πλουσίας βιβλιογραφίας, ἀνακρίνων τὰς γνώμας ταύτας, δικαιολογεῖ τὸν Ἀλέξιον, παρέχει δὲ ἀνάλογα ἐνδιαφέροντα παραδείγματα καὶ ἐξ ἄλλων ἀγιολογικῶν κειμένων ἐν συνεχείᾳ τῶν ὁποίων προβαίνει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐπεισοδίου τούτου τοῦ Ἀλεξίου.

Οὕτω, κατὰ τὴν ἐλληνικὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῇ βίῳ αὐτῆς, λατινικὴν παράδοσιν, ὁ ἅγιος Ἀλέξιος ἐγεννήθη ἐν Ῥώμῃ ἐκ πλουσίων καὶ εὐγε-

1. De templo et coenobio SS. Bonifacii et Alexii historica monumenta, Rome (1752).

2. Ἐν τόμῳ LXV (1947) σ. 157-195 ὑπὸ τὸν τίτλον: Intactam sponsam relinquens. A propos de la Vie de S. Alexis.

νών γονέων, τοῦ πατρικίου Εὐφημιανοῦ καὶ τῆς Ἀγλαΐδος, οἵτινες ἔζησαν ἐπὶ τῶν βασιλείων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου (355-423). Καίτοι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἶχεν ἀσκητικὰς τάσεις, ἐν τούτοις ὑπέκων εἰς πιέσεις τῶν γονέων τοῦ συνῆψε γάμον, ἀλλ' εὐθὺς μετ' αὐτόν, παραδώσας εἰς τὴν νύμφην τὸ χρυσοῦν δακτυλίδιον, ἀνεχώρησε κρυφίως ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ μετέβη εἰς Ἑδεσσαν τῆς Συρίας. Ἐκεῖ, ἰστάμενος πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου, ἔζη τρεφόμενος ἐκ τῶν ἐλεημοσυνῶν τῶν Χριστιανῶν. Ἐν Ἑδέσῃ ἔζησε δέκα ἐπτά ἔτη παρὰ τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐγένετο ἀγαπητὸς ἀνθρώπος τῷ Θεῷ, ἐντεῖθεν δὲ πιθανολογεῖται ὑπὸ τινῶν, ὅτι ὠνομάσθη «ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ». Ἀποφεύγων τὰς τιμὰς τῶν προστρεχόντων εἰς αὐτόν, ἕνεκα τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου του, ἐπιβαίνει πλοίου διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κιλικίαν, ὅπου οὐδεὶς τὸν ἐγνώριζε, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ τὸν γνωρίσῃ. Ἀλλὰ, θεῖα ἐπεμβάσει, ἀκουσίως μετηνέχθη εἰς Ῥώμην καί, κατὰ ἴδιαν θεῖαν οἰκονομίαν, εὗρεν ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς του ὡς ἐντελῶς ἄγνωστος, ἄστεγος, πτωχός, ἀμεμψιμοίρως ὑπομένων διαφόρους ὕβρεις, μκκηρισμοὺς καὶ εἰρωνεῖας ἀπὸ τοὺς πολυαριθμοὺς ὑπηρέτας τοῦ πλουσίου οἴκου¹. Οὕτως ὁ Ἀλέξιος ἔζησεν δέκα ἐπτά ἀκόμη ἔτη ζωῆν παραδειγματικῆς χριστιανικῆς ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς καὶ ἐκουσίας ἐνδεῖας χάριν τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του ἄγνωστος εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ἐν μέσῳ τῶν θρηνοῦντων γονέων του καὶ τῆς ἀπορροφισθεῖσης συζύγου του, ἣτις ἐφύλαξε τὴν παρθενίαν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς της. Ὅτε δὲ προσῆγγιζε τὸ τέλος τοῦ «ζητήσας χάριτην ἔγραψε τὰ περὶ αὐτοῦ πάντα καὶ κατεῖχεν ἐν τῇ χειρὶ μετὰ τὴν τελευταίαν, ἕως ὃ βασιλεὺς Ὀνώριος θεόθεν ἀποκαλυφθεὶς παρεγένετο καὶ δεηθεὶς αὐτοῦ καὶ ἰκετεύσας τὸν χάριτην ἔλαβε καὶ ἀναγνωρισθέντος αὐτοῦ εἰς ἐπήκοον ἐγνώσθη τὰ κατ' αὐτόν. Καὶ πάντων ἐκπλαγέντων τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον ταφῆς ἐντίμου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἔτυχεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου μύρα εὐώδη καὶ ἰάματα τοῖς προσιοῦσιν ἀενάως προχέον».

Τὸ ἰ. λείψανον τοῦ ἁγίου ἐτάφη, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐν τῷ αὐτόθι ναῷ τοῦ μάρτυρος Βονιφατίου, τοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀβεντίνου. Ἐπὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἐκτίσθη μετὰ ταῦτα εὐρύτερος ναὸς εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἀλεξίου, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ

1. «Οἱ δὲ παῖδες ἠνίκα ἑσπέρα καὶ σιγῇ ἐγένετο, ἔθλιβον αὐτὸν καὶ ἐπείραζον· οἱ δὲ ἔρράπιζον· οἱ δὲ τὸν πίνακα πλύνοντες εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐξέχυνον. Καὶ ἰδὼν ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ ὅτι ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας ὁ πόλεμος τοῦ μισοκάλου ἐστίν, μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας καὶ ὑπομονῆς ἐδέχετο [αὐτά], καὶ ἐποίησεν ἔτει ιζ' εἰς τὸν οἶκον τὸν γονικὸν αὐτοῦ, μὴ γνωριζόμενος [παρὰ τινος] τὸ τίς ἐστίν» («Anal. Bolland.» XIX, 249) Τὴν διήγησιν ταύτην περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἀλεξίου εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ἐδανείσθη ὁ ἀγιογράφος ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου (Gaiffier, ἐνθ' ἄν. σ. 163).

Θεοῦ, καὶ τὰ ἱερὰ λείψανα ἀμφοτέρων τῶν ἁγίων Βονιφατίου καὶ Ἀλεξίου ἀνεκομίσθησαν τῷ 1216

Τοιχογραφία τῆς μονῆς ἁγ. Κυριακῆς (Παλαιοχώρας—Αἰγίνης)

ἐκ τοῦ κάτω ναοῦ εἰς τὸν ἐπ' αὐτοῦ νέον ναόν. Αἱ τιμιαὶ αὐτῶν κάραι τηροῦνται ἰδιαιτέρως ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τοῦ ναοῦ τούτου.

Εἰς τὰ Acta Sanctorum¹ ὑπάρχει καὶ διήγησις περὶ τῶν θαυμάτων τῶν τελεσθέντων κατόπιν ὑπὸ τοῦ ἁγίου, ἀνήκουσα εἰς συγγραφέα τοῦ 11ου αἰῶνος, τινὰ τῶν ὁποίων εἶναι σύγχρονα πρὸς αὐτὸν τὸν συγγραφέα.

Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην τοῦ ἁγ. Ἀλεξίου τὴν 17ην Μαρτίου², ἐνῶ ἡ Δυτικὴ τὴν 17ην Ἰουλίου, διότι τὴν τελευταίαν τοῦ ἁγίου δυτικοὶ ἀγιολόγοι ἀνάγουσιν τὴν 17ην Ἰουλίου τοῦ 417. Οἱ Μονοφυσῖται ἑορτάζουσιν τὴν 12ην Μαρτίου ὑπὸ τὸ ὄνομα «Johannan bar Euphemjanos»³.

Τοῦ ἁγ. Ἀλεξίου ἐξεδόθησαν ἕξ ἰδιαίτερα ἀκολουθία μέχρι σήμερον. Ἡ πρώτη ἔκδοσις ἐγένετο ἐν Βενετίᾳ (1847), αἱ πέντε ἐν Πάτραις (1866-1888), εἰς ἃς περιελήφθη καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὸν ἅγιον παρακλητικὸς κανὼν, ἡ δὲ τελευταία ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Κων. Δουκάκη⁴ μετὰ τοῦ

1. Julii, IV, σ. 258-261.

2. Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae, Propylaeum ad Acta Sanctorum, Novembris, Paris 1902, (ed. Delehaye), σ. 543.

3. Kirsch, ἐνθ' ἄν. σ. 381.

4. Πρβλ. L. Petit, Bibliographie des Acolouthies Grecques, Bruxelles, 1926, σ. 4-6.

παρακλητικοῦ κανόνος, ποιήματος τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου τοῦ Λακεδαιμονίου.

Εἰς τὰ Acta Sanctorum¹ δημοσιεύεται λατινιστὶ ὁμιλία τοῦ Ἀδαλβέρτου ἐπισκόπου Πράγας εἰς τὸν ἅγ. Ἀλέξιον ἐκ χειρογράφου τῆς Κασσιανῆς Βιβλιοθήκης, εἰς δὲ τὸ Ἐκλόγιον τοῦ Ἀγαπίου ἐγκώμιον ἐπανεκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Δουκάκη².

Ἐν τῇ τέχνῃ ὁ ἅγιος παρίσταται καὶ ὑπὸ μορφῆν ἐπαίτου, κρατοῦντος βράβδον προσκυνητοῦ ἢ κείμενος ὑπὸ κλίμακα καὶ περιρροδόμενος μὲ ἀκάθαρτον ὕδωρ ὑπὸ ὑπηρέτου ἢ ὑπηρετριάς τοῦ πατρικοῦ του οἴκου ὅπου ἔζη ἄγνωστος³.

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. Θ.

1. Julii, ἐνθ' ἄν. σ. 257.
2. Μ. Συναξαριστῆς (Μάρτιος) σ. 302-14.
3. Detzel Christl. Iconogr. 53.

ΤΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΛΑΜΠΕΘ

Γ'

Ὁ Θεὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του

Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, οὕσα τμήμα τῆς ἁγίας, Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὑψίσταται διὰ τὴν κηρύττει τὸ αἰώνιον Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὄργανον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σχεδίου του. Βαθεῖαι διαφοραὶ ἀπὸ μακροῦ ὑπῆρξαν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, στηριχθεῖσαι εἰς διαφερούσας ἐρμηνείας τῆς πίστεως καὶ τάξεως αὐτῆς. Παρ' ὅλας δὲ τὰς διαφοράς μας γνωρίζομεν, ὅτι εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ φροντίζωμεν εἰς τὴν ὑπερῆδησιν τῶν διαφορῶν μας καὶ εἰς τὴν ἐπανεύρεσιν τῆς ἀληθοῦς ἐν Αὐτῷ ἐνότητος.

Εἰς κάθε Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἐνότητος προβάλλει ἐνώπιόν μας. Καὶ εἰς τὴν ἐφετεινὴν σύναξιν μας μέγα μέρος τοῦ χρόνου καὶ τῶν σκέψεών μας ἀφιερῶθησαν εἰς τὸ θέμα αὐτό. Καὶ πάλιν συνησθάνθημεν τὸ ἐμπόδιον τὸ δυσχεραῖνον τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, ὀφειλόμενον εἰς τὴν ὑπαρξίν μιᾶς διηρημένης Ἐκκλησίας, ἐργαζομένης ἐν μέσῳ διηρημένου κόσμου. Μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἠκούσαμεν, ὅτι εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου διηρημένοι Ἐκκλησῆσαι κάμνουν τολμήματα πρὸς ἔνωσιν. Τὸ κύριον ἐνδιαφέρον μας στρέφεται πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ν. Ἰνδιῶν, ὅπου διὰ πρώτην φοράν ὕστερα ἀπὸ τὴν διαίρεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὴν Μεταρρύθμισιν, ἐνωτικὴ πρᾶξις ἐπραγματοποιήθη, καθ' ἣν ἐπισκοπικαὶ καὶ μὴ ἐπισκοπικαὶ Ὁμολογῆσαι ἠνώθησαν.

Διὰ τῆς πράξεως αὐτῆς τέσσαρες ἐπισκοπικαὶ Ἐκκλησῆσαι τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Βιρμανίας καὶ τῆς Κεϋλάνης, παρακινήθησιν ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν καὶ τὰς προσευχὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης καὶ ἐνισχυθεῖσαι ἀπὸ τὴν συμβουλὴν τοῦ τελευταίου Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ, ἠνώθησαν μετὰ πρῶν Μεθοδιστῶν, Πρεσβυτεριανῶν καὶ Κογ-

κρεκασιοναλιστῶν εἰς μίαν περιληπτικὴν ἐμφάνισιν τῆς Παγκοσμίου Ἐκκλησίας. Τὸ Συνέδριον εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὸ μέτρον τῆς ἐνότητος, τὸ ὅποιον τοπικῶς ἐπετεύχθη. Συγχρόνως ἀναγράφει, ὅτι μέρος τι τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Νοτίων Ἰνδιῶν προκαλεῖ ἀβεβαιότητα ἢ σοβαρὰς δυσαρρεσκείας εἰς τὰ πνεύματα πολλῶν καὶ ἐλπίδας, ὅπως γίνηται αὐτὴ ἐνέργεια, ἥτις νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἐνεστὼς βαθμὸς ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως καὶ μυστηριακῆς κοινωνίας ν' ἀποβῇ πλήρης κοινωνία μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ν. Ἰνδιῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας. Ὑπεσχέθημεν νὰ πράξωμεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν διὰ συσκέψεως, ἐργασίας καὶ προσευχῆς, ὅπως φθάσωμεν εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν¹.

Ἡ λεγόμενη Οἰκουμενικὴ Κίνησις εἶνε ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα γεγονότα τῆς συγχρόνου Χριστιανικῆς ζωῆς. Θερμῶς χαιρετίζομεν τὸν σχηματισμὸν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, σημειώνοντες σοβαρὸν βῆμα εἰς αὐτὴν τὴν κίνησιν καὶ παροτρύνομεν τοὺς πιστοὺς μας νὰ προσεύχωνται, ἵνα κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸ Συνέδριόν του, ποὺ ἀκολουθεῖ εὐθὺς ἀμέσως τὸ ἰδικόν μας, ὁ Θεὸς ὀδηγήσῃ καὶ διευθύνῃ ὅλας τὰς ἐνεργείας του.

Ἐν τῷ μεταξύ καθήκον μας εἶναι νὰ καταστήσωμεν τὴν ζωὴν καὶ τὴν δράσιν τῆς Ὁμολογίας μας ἰσχυράν καὶ ἀποτελεσματικὴν εἰς τὰ ἴδια ἔργα τῆς. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἐνότητά μας εἰς τὴν ὁμολογίαν, ποὺ ἐκκληρονομήσαμεν. Λόγω τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ποικιλίας τῶν ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ἱεραποστολικῶν ἐπισκοπῶν ἐντὸς τῆς Ὁμολογίας μας, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν μεγάλων ἀποστάσεων, αἱ ὁποῖαι χωρίζουν αὐτὰς μεταξύ των, ἐγείρονται προβλήματα, ἀπαιτοῦντα ἥπιαν καὶ συνετὴν τακτικὴν. Εἶναι φυσικὸν ἢ ὀργανωμένην μας ζωὴν νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὸ τοπικὸν χρῶμα καὶ τὸν ἰθαγενῆ πολιτισμὸν, καὶ συνεπῶς νὰ παρουσιάσῃ ποικίλα χαρακτηριστικά. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς τοιαύτης ποικιλίας, τὸ οὐσιώδες εἶναι νὰ διατηρήσωμεν τοιαύτην ἐνιαίαν πίστιν καὶ τάξιν, ὥστε νὰ διασώσωμεν ἐνότητα εἰς τοὺς στόχους καὶ τὸ πνεῦμα.

Αὐθεντικὴν ἔκφρασιν τῆς τοιαύτης πίστεως καὶ τάξεως εὐρίσκομεν εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Κοινῆς Προσευχῆς ὁμοῦ μετὰ τοῦ Χειροτονηκοῦ. Τὸ Βιβλίον τοῦτο εἶναι ἡ κληρονομία συμπάσης τῆς Ὁμολογίας μας καὶ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἐγένοντο ἀναθεωρήσεις αὐτοῦ συμφώνως πρὸς

1. Ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τοῦ παρατόλμου καὶ μονομεροῦς πραξικοπήματος «ἐνώσεως» διαφόρων προτεσταντικῶν ὁμάδων μετὰ Ἀγγλικανῶν. Ἡ βεβιασμένη αὕτη πρᾶξις κατετάραξε τοὺς συντηρητικοὺς κύκλους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Παραλείπομεν ἐν τμήμα τῆς Ἐγκυκλίου, ἀσχολούμενον ἐν ἐκτάσει μὲ αὐτό. Σ. Μ.

τάς ειδικὰς ἀνάγκας τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ὅμως ἀνταποκρίνεται τοῦτο εἰς τὸ παραδεγμένον ὑπόδειγμα λειτουργικῆς τάξεως, λατρείας, καὶ διδασκαλίας, ἢ ὅποια παντοῦ πρέπει νὰ φυλάττεται. Ἐλπίζομεν ὅτι καθ' ὅλην τὴν Ἀγγλικανικὴν Ὁμολογίαν θὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις πρὸς ἑορτασμὸν τῆς διαδόσεως τοῦ Βιβλίου τοῦτου τῷ 1949, τὸ ὅποιον ἀνάγει τὴν ἀρχὴν του εἰς τὸ πρῶτον Βιβλίον Κοινῆς προσευχῆς τοῦ 1549. Τοιοῦτοι ἑορτασμοὶ θὰ ὑποβοηθήσουν νὰ ἐνθυμούμεθα καὶ ἐκτιμῶμεν τὴν σπουδαιότητα τῆς θέσεως, ποὺ κατέχει τὸ Βιβλίον τοῦτο παρ' ἡμῶν καὶ τὴν διαμορφωτικὴν καὶ ἐνωτικὴν ἐπίδρασιν, ποὺ ἔσχε πάντοτε εἰς ἡμᾶς.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. Α. ΤΙΜΙΑΔΗΣ

Η ΓΟΝΥΚΛΙΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Β'

4. Οἱ ἄλλοι Πατέρες.—Ἀπὸ τοὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας τὴν παράδοσιν τοῦ μὴ γόνυ κλίνειν ἐν Κυριακῇ μᾶς διέσωσαν καὶ ἔγραψαν κυρίως α') Ὁ μακάριος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, ἅγιος καὶ μάρτυς Πέτρος, ποὺ ἤκμασε τὸ ἔτος 300 εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Οὗτος λέγει: «Τὴν δὲ Κυριακὴν, χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν διὰ τὸν ἀναστάντα ἐν αὐτῇ, ἐν ἧ οὐδὲ γόνυ κλίνειν παρελήφμεν». (Συν. Καν. Δ', 43). Παρελήφμεν λέγει καὶ ὁ ἅγιος οὗτος Πατὴρ. Καὶ ἐρμηνεύει ὁ Ζωναράς: «Σημειωτέον οὖν τὸ παρελήφμεν καὶ τὸ κατὰ παράδοσιν ἡμῶν προστέτακται· κατεῦθεν γὰρ φαίνεται, ὅτι τὸ ἐπὶ μακρὸν κρατήσαν ἔθος ἀντὶ νόμου λελόγισται».

β') Ὁ Μέγας φωστὴρ τῆς τρισηλίου Θεότητος Βασίλειος, ἡ μεγαλυτέρα θρησκευτικὴ φυσιογνωμία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐξηγῶν καὶ καταγράφων τὴν ἀγραφὴν παράδοσιν εἰς τὸ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἰκονίου Ἀμφιλόχιον σύγγραμμά του (κεφ. ΚΖ') καὶ ἀπαριθμῶν τὰ τῆς παραδόσεως ἔθη, π. χ. τὸν τύπον τοῦ Τ. Σταυροῦ—τὸ νὰ κἀνωμεν δηλ. τὸν Σταυρὸν μας κατὰ τὴν προσεχὴν—τὸ πρὸς ἀνατολὰς προσεύχεσθαι κ. τ. τ., συγκαταλέγει εἰς αὐτὰ καὶ τὴν ὁρθὴν στάσιν τῆς προσευχῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς καὶ λέγει: «Ὁρθοὶ μὲν πληροῦμεν τὰς εὐχὰς ἐν τῇ μᾶ τοῦ σαββάτου, τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἶδαμεν... Ἀναγκαιῶς οὖν τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἐσιῶτας ἀποπληροῦν τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἢ Ἐκκλησία παιδεύει, ἐν ἧ τὸ ὁρθιον σχῆμα τῆς προσευχῆς προτιμᾶν οἱ θεομοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν». Οἱ θεομοὶ τῆς Ἐκκλησίας λέγει ὁ πανάγιος Πατὴρ, καὶ συνιστᾷ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν (Συν. Καν. Δ', 286).

γ') Ὁ μέγας Φώτιος Πατριάρχης Κων/πόλεως εἰς τὸν Νομοκάνονά του καὶ αὐτὸς ἐπαναλαμβάνει τὰ ὅσα ἡ Ἐκκλησία ἐδίδαξε «περὶ τοῦ μὴ γόνυ κλίνειν ἐν Κυριακῇ». (Συν. Καν. Α', 140). Καὶ

δ') Ὁ ἅγιος πατὴρ Νικηφόρος ὁ Ὁμολογητής, Ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως-850 αὐτὸς μόνος λέγει, ὅτι «χρῆ χάριν ἀσπασμοῦ κλίνειν γόνυ ἐν Κυριακῇ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ, οὐ μὴν—μέντοι—τὰς ἕξ ἔθους γονυκλισίας ποιεῖν». (Σύντ. Καν. Δ', 428).

Ἡ φράσις ὅμως αὐτῆ τοῦ ἁγίου Πατρὸς εἶναι ἀκαθόριστος. Διότι δὲν καθορίζει τίνας ἀσπασμοὺς ἐννοεῖ, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς τὰς ἕξ ἔθους γονυκλισίας ἀπαγορεύει κατὰ τὴν Κυριακὴν κλπ. Καὶ λέγει μὲν ὁ μοναχὸς Νικόδημος εἰς τὸ Πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ ὄσιος Πατὴρ ἀσπασμοὺς ἐννοεῖ τὰς γονυκλισίας, ποὺ γίνονται ἐνώπιον τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ μάλιστα τῶν φορικτῶν μυστηρίων πρὸς χαιρετισμὸν τρόπον τινά, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος πάλιν λέγει τὰ ἕξῃς: «Εἶπα ὅτι τὰς χάριν ἀσπασμοῦ γινομένης γονυκλισίας δὲν ἐμποδίζει—ὁ Νικηφόρος—, ἐπειδὴ τὰς ἕξ ἔθους γινομένης καὶ αὐτὸς ἐμποδίζει». Καὶ ἀναφέρει κατωτέρω, ὅτι καὶ «ὁ θεῖος Ἡσαΐας ταύτας κωλύει· γράφων γὰρ πρὸς Θεοδώραν τῆς λέγει, ὅτι ἂν κάμνη γονυκλισίας ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, κανὸν βαρυτάτω ὑπόκειται». Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Κάλλιστος καὶ ὁ Ἰγνάτιος Ξανθόπουλος παρομοίως αὐτὰς—τὰς γονυκλισίας—ἐμποδίζουσι, κατὰ τίνας μυστικὸς καὶ ἀπορητοὺς λόγους. Ἀλλὰ καὶ τὰ Τυπικὰ τὰς τοιαύτας μεγάλας μετανοίας—γονυκλισίας—ἀσηκόνουσι ἀπὸ τὸ μέσον ἐν τῇ Κυριακῇ καὶ τοῖς Σάββασι, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ... Πλὴν δὲν πρέπει πάντοτε γονατιστὸς τινὰς νὰ προσεύχεται, ἀλλὰ καὶ ὁρθιος, καὶ κατὰ τὸν παρόντα κανόνα—28ὸν τῆς Νικαίας—καὶ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, λέγον· Ὅταν στήκετε προσερχόμενοι». (Μάρκ. ΙΔ', 21). Διὰ δὲ τὰς γονυκλισίας, ποὺ περιλαμβάνει ἡ Καινὴ Διαθήκη, ὁ ἴδιος ὁ μοναχὸς Νικόδημος λέγει, «ὅτι ἡ κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας ἀκόμα τότε ἦτο ἀκανόνιστος... καὶ δὲν εἶχε λάβει τὴν τελειότητα, οὐδὲ ὅλην τὴν ἀκριβείαν». Πῶς λοιπὸν τὸν μοναχὸν τοῦτον «ἀκριβῆ τηρητὴν τῶν ἱερῶν κανόνων» δυνάμεθα νὰ τὸν χαρακτηρίσωμεν ὡς «ὑπέρμαχον θεομὸν τῶν κατὰ τῆς γονυκλισίας τῶν Κυριακῶν κανονικῶν διατάξεων»; (Πηδάλιον Κ' κανὼν τῆς Α' Οἰκ. Συνόδου). Καὶ διατὶ δὲν προσέχομεν εἰς ὅσα λέγουσι οἱ σχολασταὶ τοῦ κανόνου τούτου εὐθύς ἀνωτέρω, παρὰ προσέχομεν τι λέγει ἐν ὑποσημειώσει ὁ μοναχὸς Νικόδημος; Ὅπως καὶ ἂν ἔχη ὅμως ἡ ἐρμηνεία τῶν κανόνων καὶ ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου καὶ ὑπὸ τοῦ Νικοδήμου, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἐπιτρέπεται κατ' αὐτὸν τὸν στενὸν τρόπον ἢ καταστρατήγησις οὐσιωδῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦν μεγάλοι αὐτῆς κανονολόγοι καὶ τοὺς ὁποίους ἐσεβάσθησαν ὡς ἀρχαίαν παράδοσιν ἀγιώτατοι τῆς Ἐκκλησίας πατέρες; Διότι δὲν εἶναι μόνοι οἱ ὡς ἄνω ἀναφερόμεντες πατέρες, οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν καὶ εἶπον, ὅτι κατὰ τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς δὲν ἐπιτρέπεται τὸ γόνυ κλίνειν, χάριν τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ μοναχὸς Νικόδημος λέγει εἰς τὸ Πηδάλιον, ὅτι καὶ ὁ Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος Λουγδούνου, ὁ μάρτυς, καὶ ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος, καὶ ὁ ἱερός Ἀγνουστίνος, καὶ ὁ Ἰερώνυμος, καὶ ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος καὶ ὁ Τερτυλλιανός, καὶ ὁ Θεόφιλος, καὶ ὁ Εὐσέβιος ὁ Ἀλεξανδρινός, καὶ ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, καὶ ὁ Πατριάρχης Λουκᾶς κλπ. ἔγραψαν, ὅτι «γονυκλισία οὐ γίνονται ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ καὶ τὰς Κυριακάς».

(Συνεχίζεται)

ΧΡ. Μ. ΕΝΙΣΛΕΙΔΗΣ Π. Θ.

Καθηγητὴς Γυμνασίου

T. A. K. E.

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ Α' ΕΞΑΜΗΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1948—1949

Τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ α' ἑξαμήνου τοῦ τρέχ. οἰκον. ἔτους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., συγκριτικῶς πρὸς τὸ ἀντίστοιχον ἑξάμηνον τοῦ προλαβόντος ἔτους, ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

Α')	ἑξάμην. 'Ιουλ. Δ'ορίου 1948	ἑξάμην. 'Ιουλ. Δ'βρίου 1947
1) 'Εξ εἰσφορῶν ἠσφαλισμένων	720.727.427	126.266.075
2) 'Εξ εἰσφορῶν Νάων	873.774.842	564.681.000
3) » 'Ενσήμων	774.567.415	814.879.250
4) » ποσοστοῦ ἐ/ΦΣΚΤ	47.217.811	
5) » φορολογίας λιβάνου—κηροῦ	809.502.391	656.215.590
6) » ἐσόδου ἐξωκκλησιῶν (μικτοῦ)	279.858.008	222.619.597
7) » τόκων	36.712.032	14.426.934
8) » ἐνοικίων	37.153.325	19.900.000
9) » διαφόρων	3.069.000	2.430.000
	<u>3.582.582.251</u>	<u>2.421.318.446</u>
10) » πόρων Ταμ. 'Αρωγῆς	266.727.501	43.000.000
	<u>3.849.309.752</u>	<u>2.464.318.446</u>

Αἱ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐσόδων συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς:

1) Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ τρόπου τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀσφαλιστρῶν, ἐνεργουμένης διὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἠσφαλισμένων, παρὰ τῶν Δημ. Ταμιῶν, ἀνελλιπῶς κατὰ μῆνα, ἡ παρατηρούμενη εἰς τὸν πίνακα ἀνοδος τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀσφαλιστρῶν (ἀρ. 1 καὶ 10 τοῦ πίνακος) θεωρεῖται φαινομενικῆ, ὀφειλομένη εἰς τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὸ προηγούμενον ἑξάμηνον, σημαντικὸν μέρος τῆς ἀποδόσεως παρὰ τῶν Δημοσίων Ταμιῶν ἐπιστώθη ἀργότερα.

2) Εἶναι πραγματικῆ ἡ ἐμφάνιζομένη ὑψωσις τῆς ἀποδόσεως τοῦ πόρου ἐξ εἰσφορᾶς τῶν ναῶν, τῆς φορολογίας λιβάνου καὶ κηρωδῶν ὕλων, τῆς διαχ. ἐξωκκλησιῶν, τῶν τόκων καὶ τῶν ἐνοικίων, ὀφειλομένη εἰς τὴν ἀνοδὸν τῶν ἐσόδων τῶν ναῶν, εἰς τὴν αὐξησιν τῶν εἰσαγωγῶν κηροῦ καὶ λιβάνου, εἰς βελτίωσιν τοῦ ἐπιτοκίου καὶ τὴν ἀγορὰν τῶν νέων ἀκινήτων τοῦ Ταμείου.

3. Παρὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς πραγματικῆς εἰκόνας, τὴν ὁποίαν δημιουργοῦσιν οἱ εἰς τὴν παρατηρήσιν 1 ἀναφερόμενοι λόγοι, εἶνε ἀληθές, ὅτι τὰ ἔσοδα τοῦ κλειομένου ἑξαμήνου παρουσιάζονται ἠδυνάμενα, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, τοῦτο ἐπιβεβαιουμένου καὶ ἐκ τῶν διαφορῶν τῶν ἐπὶ μέρος κονδυλίων. Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ γεγονότος τούτου θὰ πρέπη βεβαίως νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ, εἰς τὴν βεβαίωσιν καὶ εἰσπραξίν τινῶν, ἰδίως, τῶν πόρων, ἀπαντώμενα πολυεῖδεις δυσκολίαι.

Β')	ἑξάμηνον 'Ιουλίου-Δ'ορίου 1948	ἑξάμηνον 'Ιουλίου-Δ'βρίου 1947
1) Συντάξεις	2.060.378.739	1.604.948.647
2) Βοηθήματα	201.745.500	58.500.000
3) Παροχαὶ Κλάδου 'Αρωγῆς	88.188.537	5.500.000
4) 'Αγαθοεργίαι	25.100.000	5.288.000
5) 'Εξοδα διοικήσ. Λειτουργ.	127.448.726	101.685.000
6) 'Αποζημιώσεις Τ. Ταμείων	49.599.758	37.500.000
7) 'Εξοδα διαχ. ἐξωκκλησ.	145.718.000	70.500.000
8) Προμήθειαι Τραπεζῶν	9.367.615	7.750.000
9) 'Εξοδα ἀποστολῆς ἐνσήμ.	22.907.753	36.484.000
10) » διαχ. ἀκινήτων	59.000.000	4.638.672
	<u>2.789.563.628</u>	<u>1.930.793.719</u>

'Επὶ τῶν ἐξόδων τούτων σημειοῦνται τ' ἀκόλουθα:

1. Τοῦ κονδυλίου τῶν συντάξεων ἡ ἀνοδος ἐξηγεῖται ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξεληθόντων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας μετόχων καὶ καταστάτων συνταξιούχων. 'Εκ τοῦ λόγου τούτου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς αὐξήσεως, ἰδίως, τῶν συντελεστῶν παροχῆς, ἐξηγεῖται καὶ ἡ αὐξησις τῶν «Παροχῶν Κλάδου 'Αρωγῆς» (ἀριθ. 3 τοῦ πίν.).

2. Τῶν χορηγηθέντων βοηθημάτων παρουσιάζεται αὐξησις ἐγγίζουσα τὸ τετραπλάσιον τοῦ, κατὰ τὸ ἀντίστοιχον ἑξάμηνον τοῦ προηγθέντος ἔτους, πραγματοποιηθέντος. 'Η διοίκησις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., πρὸ τῆς συρροῆς μεγάλου ἀριθμοῦ συμμοριοπλήκτων ἱερῶν εὐρισκομένη, ἐθεώρησεν ἐπιβεβλημένον νὰ αὐξήσῃ ἐπαειλημένως τὴν ὑπάρχουσαν πίστωσιν τῶν βοηθημάτων, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς ν' ἀνακουφίσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, τοὺς ἀναξιοπαθεῖς μετόχους. 'Ὡς πρὸς τὸ κονδύλιον «'Αγαθοεργίαι» ἡ αὐξησις ὀφείλεται εἰς ἀναλόγους, πάλιν, αἰτίας, ὡς εἶνε ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ταμείου εἰς τὸν ἔρανον Πολιτικῆς 'Επιστρατεύσεως τοῦ Δήμου 'Αθηναίων κλπ.

5. Τὰ ἔξοδα διοικήσεως καὶ λειτουργίας σημειοῦσι αὐξησιν τινά, ὀφειλομένην εἰς τὴν αὐξησιν τῶν τιμῶν διαφορῶν εἰδῶν (ἐντύπων γραφ. ὕλης, ταχικῶν, εἰσφορᾶς ΙΚΑ, καὶ τῆς μισθοδοσίας τοῦ προσωπικοῦ—γενικῶς θεσπισθεῖσαν ἀπὸ τοῦ Σ'βρίου 1947.

7. Τὰ ἔξοδα, τέλος, τῆς διαχειρίσεως ἀκινήτων εἶνε ἠδυνάμενα ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι, κατὰ τὸ κρινόμενον ἑξάμηνον 1948, ἔλαβον χώραν ἑκτακτοὶ ἢ ἄλλαι δαπάναι μεταβατικαί, ἐλλείπουσαι ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προλαβόντος ἔτους (ὡς εἶνε τὰ ἔξοδα ἀγορᾶς τοῦ τελευταίου ἀκινήτου, τὰ πυρασφάλιστρα κλπ.).

Τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ πίνακος τῶν ἐξόδων συμπέρασμα εἶνε, ὅτι τὰ ἀφορῶντα τὰς διαφορὰς παροχᾶς κονδύλια προβάλλουσιν ἠδυνάμενα, διὰ τοὺς ἐκτεθέντας λόγους, ἐνῶ τ' ἀφορῶντα εἰς τὰς δαπάναις διοικήσεως καὶ λειτουργίας τοιαῦτα ἐλαχίστην σημειοῦσιν, καθ' ἑαυτὰ, ἀνοδὸν, μὴ διαταράσσουσιν, πάντως, τὴν ὀφισταμένην ἀναλογίαν τῶν ἐξόδων τῆς κατηγορίας ταύτης πρὸς τὰ ἔσοδα, λόγω τῆς σημειουμένης ἀντιστοίχου ἀνόδου καὶ τῶν τελευταίων τούτων, καθ' ὅ ἐ ἐλέγχθη προηγούμενως.

Συνοπτικῆ ἐπισκόπησις τῆς ἐξελίξεως τοῦ 'Ιδρύματος ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου καὶ ἐφεξῆς θὰ ἦγεν εἰς τὰς ἑξῆς διαπιστώσεις:

1. 'Η λήξις τοῦ πολέμου εὐρίσκει τὸ 'Ἰδρυμα μὲ ἡλαττωμένην τὴν περιουσίαν του, τῆς ὁποίας, ἀνερχομένης προπολεμικῶς εἰς 130 ἑκατομ. δραχμ., περιεσώθη μόνον τὸ 23 ο) ἀποτελούμενον, κυρίως, ἀπὸ τὸ ἀκίνητον τῆς ὁδοῦ Βερανζέρου. Τὰ δύο πρῶτα ἔτη δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ὑπῆρξαν περίοδος περισυλλογῆς καὶ σύντονος καταβάλλεται ἡ προσπάθεια, ὅπως τὸ 'Ἰδρυμα ἐπανεύρῃ τὴν προτέραν τούτου θέσιν ἐξ ἧς ἔχει ἑκτραπῆ καὶ ὅπως ἀρχίσῃ ἡ πρὸς πορισμὸν ὀρθῆς του. 'Η ἀνασύνταξις ἐπιχειρεῖται διὰ τῶν ἰδίων καὶ μόνον δυνάμεων αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ 1947 ἀρχίζει νὰ διαφάνηται ἡ οικονομικὴ τοῦ 'Οργανισμοῦ ἀνάρρωσις ἐκ τῶν πληγμάτων τοῦ πολέμου. 'Εκ τῶν πρώτων, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Διοικήσεως προκαλεῖ τὸ αἴτημα τῆς βελτιώσεως τῶν συντάξεων.

'Ανεξαρτήτως πρὸς τὰ, διὰ κυβερνητικῶν μέτρων, καθωρισμένα, τὸ ΤΑΚΕ προβαίνει πρῶτον εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν συντελεστῶν τῶν παρεχομένων τότε συντάξεων ἀνευ προσθέτου τινὸς κοινωνικοῦ ἢ ἄλλου οἰουδῆποτε πόρου καὶ μὲ μόνην τὴν μικρὰν εἰσφορὰν τῶν μετόχων αὐτοῦ ἰδρύει τὸν Κλάδον 'Αρωγῆς, τοῦ ὁποῦ ἡ πρῶτη κατ' ἄτομον μέση παροχὴ ἀνήλθεν εἰς 650.000 αὐξηθεῖσα ἀργότερον εἰς 1.250.000 δραχμ. 'Εν τῇ προσπάθειᾳ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν τοποθετήσεων προβαίνει εἰς τὴν ἀγορὰν δύο κεντρικῶν ἀκινήτων (οἰκοδομῶν) ἀξίας ἐγγιζούσης τὰ 1500 ἑκατομμύρια, ἐνῶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον προβαίνει εἰς τὴν αὐξησιν τῶν συντάξεων κατὰ 10 ο)ο, μὴ ἐγκριθεῖσαν, τελικῶς, ὑπὸ τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Θρησκευτικὸς συναγερωμός.

Ἐπὶ τῆς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἐν προθυμίᾳ καὶ συρροῇ τῶν πιστῶν εἰς τοὺς ναοὺς πρὸς παρακολούθησιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Ὁ ἀνθορωμῆσιμος, ὅστις ἐξαρχικῶς ῥιζοῦσε τὸ γεγονός αὐτό, ἡ διαρκῶς ἀξαναομένη εἰλικρι-

Ἐπεκτείνον τὴν πρόνοιαν τοῦ ἐπὶ τῶν μετόχων τοῦ ἀποφασίζει καὶ ἰδρύει τὸν κλάδον ὑγείας διὰ τὴν παροχὴν πλήρους νοσοκομειακῆς περιθάλψεως εἰς τοὺς μετόχους του.

Ἐν τῇ ἀξιολογικῇ κατατάξει τῶν διαφόρων κλάδων τῶν ἀσφαλίσεων, γνωστὴ εἶναι ἡ δεσπόζουσα θέσις, ἥτις ἀνήκει εἰς τὸν ἀφορῶντα τὴν κάλυψιν τοῦ κινδύνου τῆς ἀσθενείας, κατὰ δὲ τῆς ἐκτίμησιν τῆς σπουδαιότητος τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ δικαίον θὰ ἦτο νὰ ἐλαμβάνετο, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν γεννωμένων διοικητικῶν, οἰκονομικῶν, διαχειριστικῶν καὶ ὀργανωτικῶν, ἐν γένει, ζητημάτων.

Ἄς προστεθῆ τέλος ὅτι ὅλα ταῦτα ἐπιχειροῦνται καὶ τίθενται εἰς λειτουργίαν χωρὶς τὴν παραμικροτέραν ἀδξησην τοῦ προσωπικοῦ, παραμένοντος ἀριθμητικῶς εἰς τὸ πλεόν χαμηλὸν ἐπίπεδον, ἐναντι παντός ἐτέρου ὁμοειδοῦς Ὄργανισμοῦ. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς τὸν ὑπὸ ἐκτέλεσιν προϋπολογισμόν, ὡς οὗτος σήμερον, τροποποιηθεὶς, ἐμφανίζεται ἀναγράφονται

α.) διὰ τὴν συνταξιοδότησιν 2218 συνταξιοδοτούμενων κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς χρήσεως, ὡς καὶ ἐτέρων 168 προβλεπομένων νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἐνεργουῦ ὑπηρεσίας πίστωσις δραχ. 3.935.400.000.—

β.) διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐφ' ἄπασθ ἀρωγῆς διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ ἐξέλθωσι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος δραχ. 218.400.000.

γ.) διὰ βοηθήματα κλπ. δρχ. 285.000.000 καὶ

δ.) διὰ τὸν κλάδον Ἀσθενείας—τεθέντος εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰανουαρίου ἐ.ξ.—ἡ πίστωσις δι' ἐν ἐξάμηνον δραχμ. 250.000.000.—Ἐπομένως, τὸ σύνολον τῶν πιστώσεων διὰ τὰς πρὸς τοὺς μετόχους παροχάς, κατὰ τὸ διανυόμενον ἔτος, ἀνέρχεται εἰς δραχ. 4.688.400.000. Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι ποσοστὸν 68% τῶν προϋπολογισθέντων πραγματικῶν ἐσόδων ἀμφοτέρων τῶν κλάδων (Συντάξεων καὶ Ἀρωγῆς) ἀνερχομένων εἰς δραχμ. 6.993.419.869, διατίθεται εἰς παροχὰς πρὸς τοὺς μετόχους. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ἡ λεπτομερὴς ἱστορία τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Τοῦτο μόνον θὰ ἔπρεπε νὰ λεχθῆ, ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ἤρξισεν ἐν μέσῳ ζωηρᾶς καὶ συνεχοῦς ἀντιθράσεως καὶ μακροῦς κατεβλήθη ἀγῶν, ἵνα ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐπιβίωσις του. Σκοπὸς καὶ προορισμὸς του μοναδικὸς ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ ἀνακούφισις τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου εἰς τὰς χαλεπὰς τοῦ βίου στιγμάς. Τὰ ὅσα ἐθεσμοθετήθησαν, μέχρι τοῦδε, τείνουν εἰς τὸ νὰ ὀλοκληρῶσιν τὸν κύκλον τῆς προνοίας ἐναντι τῶν ἐφημεριῶν. Ὑπολείπονται, βεβαίως, νὰ γίνωσιν ἀρκετὰ, τῶν ὁποίων προηγείται ἡ βελτίωσις τῶν συντάξεων. Ἄλλὰ καὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης ἀναμένομεν τὴν θεραπείαν ἐκ τῆς καλλιτερέουσας τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Ταμείου, ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ ὁποίου καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐνδιαφερθῶσι καὶ νὰ ἐργασθῶσι πρῶτοι οἱ ἡσφαλισμένοι.—Αὐτοὶ πρῶτοι ὀφείλουσι νὰ φροντίσωσι καὶ συντελέσωσιν εἰς τὴν καλὴν καὶ ἀνευ διαφυγῶν εἰσπραξιν τῶν πόρων τοῦ Ἰδρύματος, τὰ ἐν γένει συμφέροντα τοῦ ὁποίου ὑποχρέωσιν ἔχουν, πρὸς τὸ καλὸν τῶν ἰδίων καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, νὰ ὑποστηρίξωσι πάντοτε μετὰ φανατισμοῦ. Ἐχουσι συμφέρον νὰ ἀγαπήσωσι τὸ Ταμεῖον αὐτῶν, ἐκ τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ ὁποίου ἰδίαν ὀφέλειαν ἔχουσι ν' ἀναμείνωσιν.—

Ὁ Οἰκονομικὸς Ἐπίτροπος
† Ὁ Λαρίσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ

νῆς συμμετοχῆ εἰς τὴν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐνθουσιάζον ἄριστον καὶ μέγα μέρος τῆς σπουδαζούσης νεολαίας συμμετεῖχεν εἰς τὸν πανελλήνιον αὐτὸν ἄριστον συναγερωμόν,—πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουν, ὅτι ἐν τῷ βάθει τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς παραμένει ἀσβεστος ὁ σπινθὴρ τῆς πίστεως. Εὐχόμεθα, ὅπως ὁ σπινθὴρ οὗτος ὑποδαυλίξη καὶ ἀναρριπίξη διαρκῶς ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἑλλήνων τὴν ἄριστον φλόγα καὶ ὠθή αὐτοὺς εἰς μίαν ἔμπρακτον καὶ ὀλοκληρωμένην χριστιανικὴν ζωὴν.

Μουσικὴ ἀνθαιρέσια.

Ἡ κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα ἐν τῶν ναοῖς καὶ ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου ἀνθαιρέτος ὑπὸ τῶν νεολαίων κακοποιήσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς οὐχὶ μόνον τοῦ κ. Φ. Κόντογλου προὐκάλεσε τὴν ἐν εἰδικῷ του περὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἄριστον ἐκφρασεῖσαν ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ καὶ πλείστον εὐσεβῶν ἀκροατῶν ἀκράτητον τὴν ὀργήν. Δὲν κατενόησαν ἀκόμη τὰ δύο ταῦτα, πρῶτον, ὅτι ἡ ἐν τῇ λατρείᾳ χρησιμοποιομένη μουσικὴ—ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη καλὴ τέχνη—δέον νὰ ἦνε ἄριστον, ἥτοι νὰ προκαλῆ ἄριστον κατάνυξιν, νὰ διαθετῆ τὸν ἀκροατὴν πρὸς προσευχὴν καὶ δεύτερον, ὅτι τοιαύτη μουσικὴ διὰ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν εἶνε μόνη ἡ γνησίᾳ βυζαντινῇ. Αὐταὶ αἱ τετραφωνίαι καὶ οἱ σπαραξικάρδιοι μωδερνισμοὶ φιλομουσοῦσαν τάχα μουσικῶν, πρὸς ἀνθροπαρέσκεϊαν φιλοτεχνούμενοι διὰ τὰ «πολιτισμένα» δῆθεν ὡτα εὐρωπαϊκομανῶν τῶν μουσοτροφῶν, διὰ τοὺς ἀκραιφνεῖς ἑλληνας, τοὺς ἐντραφέντας εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ ἄριστον μουσικὰς ἡμῶν παραδόσεις, εἶνε «μουσάρια ξένα, ἐψυμμυθιωμένα», «ὀδυνητὰ παντάπασιν καὶ ἀχάριστα βανκίσματα», ἀπότοκα «ἐξωθεν εἰσελαυνόντων ρυπαρῶν καὶ μεμολυσμένων ὀργάνων», κατὰ τοὺς εὐστοχωτάτους χαρακτηρισμοὺς τοῦ μουσογραφεστάτου ἐραστοῦ τῶν ἑλληνικῶν πατριῶν Δημητρίου Βεργαροδάκη. Ἡ ἑλληνικὴ χώρα ἔχει πληθῶσαν βυζαντινῶν ναῶν, ἀλλ' ἀνευ βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ βυζαντινῆς ἀγιογραφίας. Τοῦλάχιστον ὁ θναυμάσιος βυζαντινὸς ναὸς τῆς Καπνικαρέας, ἐφ' ὅσον μάλιστα εἶνε καὶ πανεισημακὸς καὶ ἐφορεύεται ἀπὸ εἰδικοὺς βυζαντινολόγους, δὲν θὰ ἦνε δυνατὸν νὰ ἀποκτήσῃ καὶ μουσικὴν καὶ εἰκονογράφουσιν, ἀντιστοιχοῦς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν του ὄψιν;

Ἐὰν μὴ ἴδω...

Πάμπολλα ἐγράφησαν περὶ τῆς «ἀπιστίας» τοῦ «ἀπίστου Θωμᾶ», δυοπιστήσαντος πρὸς τὰς ἐπιμόνους τῶν συναποστόλων διαβεβαιώσεις, ὅτι «ἐωράκαμεν τὸν Κύριον» ἀναστάντα. Εἶνε ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ δυοπιστία αὕτη τοῦ κατὰ τὴν εἰς τοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένους ἀποστόλους πρῶτην μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου οὐδεμίαν ὁμοίτητα ἔχει πρὸς τὴν ἔμμοιον ἀπιστίαν τῶν τόσον ἐκκληρημένων τὴν καρδίαν, ὥστε ἐξ ἐχθρότητος πρὸς τὴν ἀλήθειαν νὰ ἐπιμένουν ἀπιστοῦντες καὶ εἰς τὰ πεισιτικώτερα τῶν ἐπιχειρημάτων. Ἦτο τόσον δι' αὐτὸν ἀπροσδόκητον καὶ ἐκπληκτικόν, ἀλλὰ καὶ τόσον οὐσιῶδες τὸ ἀκου-

σθὲν ἄγγελμα, ὥστε ἡ εὐσυνειδησία τοῦ φλογεροῦ καὶ ὀρμητικοῦ χαρακτήρος του. νὰ δυσκολευθῆ νὰ ἐπαναπαυθῆ εἰς τὰς βεβαιώσεις τῶν ἄλλων, ἂν δὲν ἐλέγξῃ ὁ ἴδιος δι' αὐτόχρομα ὄλικῶν τεκμηρίων τὸ γεγονός, διὰ νὰ ἀνακράξῃ ὑπὸ τὴν πίεσίν των ὅ,τι ἀνεκραύγασε μόλις ὡς ἰδίους ὄμμασιν εἶδε τὸν ἀναστάντα. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως ταύτης δεκτὸς τυγχάνει ὁ κατὰ τὴν σημερινὴν φερώνυμον τοῦ Θωμᾶ Κυριακῆν ἀκουσθεῖς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὑμνωδίᾳ ἐπαινος τῆς ἀπιστίας τοῦ ἀποστόλου: «ὦ καλὴ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ!» Ὅπως ὁμοίως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τὸ βεβαιότερον καὶ ἀληθέστερον ἐγκρατεῖται ἐν τῷ μετὰ τὴν ἀνακραυγῆν τοῦ Θωμᾶ μακαρισμῷ τοῦ Κυρίου: «μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες». Ἡ πίστις δὲν εἶνε ἀπότοκος αὐτοψίας, ἀλλ', ὅπως καὶ ὁ ἀπόστολος εἶπε Παῦλος, «πίστις ἐστὶ πραγμάτων ἐλεγχος οὐ βλεπομένων». Ἡ πίστις δὲν εἶνε ὄλική, ἀλλ' ἠθικὴ, πνευματικὴ βεβαιότης.

Τί ἐστὶν ἀλήθεια;

Καθ' ἃ ἐτηλεγραφῆθη ἐκ Παρισίων, συνεδριάζοντος ἐκεῖ τοῦ πολυλαλήτου «ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης» συνεδρίου τῶν ἀπὸ πάσης χώρας κομμουνιστῶν, ἐνεφανίσθη ὅπως ἀπροόπτως εἰς τοὺς συνέδρους ἐκ προσώπου τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας ὁ ἀρχιερεὺς Νικόλαος Κρουτίτσκι, ὅστις, φέρων τὸ παρὰ τοῖς ῥώσοις μητροπολίταις ἐν χρήσει λευκὸν ἐπανωκαλίμναχον, ὑψώσας τὴν δεξιὰν ἠλόγησε τοὺς συνέδρους, ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας δ' αὐτῶν ἠκούσθη δηλῶν, ὅτι «τὸ συνέδριόν σας εἶνε ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ ἐπικρατήσῃ». Καὶ οἱ ἀγαγόντες τὴν εἰδηοὴν ἐν σχετλιαστικῇ ἀνακουφίσει ἀνέκραξαν: «Ἐπὶ τέλους, μετὰ τόσους αἰῶνας, ἐδόθη ἡ προσήκουσα ἀπάντησις εἰς τὸ γνωστὸν Πιλάτειον περὶ ἀληθείας ἐρώτημα».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἀποστολικὴ Διακονία: Ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης αἱ ἱεραὶ Μητροπόλεις ἤρχισαν ἰδρύουσαι τὰς ἐνοριακὰς βιβλιοθήκας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐνοριτῶν, ὅς πλουτίζουν διὰ διαφόρων καταλλήλων βιβλίων, ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου καθοριζομένων, καὶ διὰ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστ. Διακονίας. Οὕτω μετὰ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μυτιλήνης ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πολυανῆς καὶ Κιλικίου κ. Ἰωακείμ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἴδρυσεν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ δανειστικὰς ἐνοριακὰς βιβλιοθήκας. Οὕτως ἡ κατ' ἐνορίαν Ἐκκλησία ἀρχίζει νὰ ἀνακτᾷ ἐν τῶν ἀπολεσθέντων ἀρχαίων αὐτῆς στοιχείων. Κατόπιν προσπαθειῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωσίας καὶ Θάσσου κ. Βασιλείου ἤρχισε λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαρτίου ἐν Κομοτινῇ Κατηχητικὸν Φροντιστήριον πρὸς ἐκπαίδευσιν καταλλήλων Κατηχητῶν. Κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων ὡμίλησε μετὰ τὸν ἁγιασμόν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Φροντιστηρίου Καθηγητὴς κ. Κ. Λύτρας. Ἡ διδασκαλία γίνεται κατὰ Δευτέραν καὶ Σάββατον, καθ' ἑκάστην δὲ Τετάρτην οἱ σπουδασταὶ ἐξακουθῶνται εἰς τὸ ἱδρυθὲν Πειραματικὸν Κατηχητικὸν Σχολεῖον. Τὸ Φροντιστήριον τοῦτο, εἰς ὃ φοιτοῦν περὶ τοὺς 20 νέοι καὶ νεάνιδες, εἶναι τὸ δεύτερον ἱδρυθὲν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας καθηρτίσθησαν οἱ κανονισμοὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ὑποτρόφων εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Ἀποστ. Διακονίας, οἵτινες καὶ ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον πρὸς ἔγκρισιν.

Ὑπὸ τῆς Ἀποστ. Διακονίας ἐξεδόθησαν τὰ «Πασχάλινά διηγήματα», περιέχοντα διάφορα διηγήματα διαφόρων λογοτεχνῶν με κέντρον τὸ Πάσχα.

Ὡσαύτως ἐξεδόθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 16 τόμος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀποστ. Διακονίας. Τὸ τεύχος τοῦτο περιέχει εἰς ἕκτην ἐκδοσὴν τὸν «Ἱερέα τοῦ Χωρίου» τοῦ αἰοδίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου. Τὸ διήγημα τοῦτο προορίζεται κυρίως διὰ τῆς Κληρικῆς, καὶ διὰ τῆς ὑπαίθρου, ὡς διαγράφων τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ ποιμαντορικὸν ἔργον τοῦ ἱερέως.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησεν ἐπὶ τῆς ἐν τῇ πλατεῖᾳ Μητροπόλεως ἐστημένης ἐξέδρας κατὰ τὴν τελετὴν τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν τοῦ Πάσχα.

—Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα, κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, κληρικοὶ αὐτῆς μετέβησαν καὶ ἐτέλεσαν ἀπάσας τὰς Ἱεράς Ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος εἰς τὰ ἀκόλουθα ἱδρύματα. 1) Σανατόριον-φυλακᾶς «Σωτηρίας». 2) Ἀναμορφωτικὸν θηλέων Ἀμπελοκήπων. 3) Ἀναμορφωτικὸν ἀρρένων Κορυδαλλοῦ. 4) Φυλακᾶς Ἀβέρωφ. 5) Φυλακᾶς Καλλιθέας. 6) Φυλακᾶς Κάστορος Πειραιῶς. 7) Φυλακᾶς Βούρλων Πειραιῶς. 8) Φυλακᾶς Ζελιώτη.

—Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἱκανὸς ἀριθμὸς πεπειραμένων ἐξομολόγων μετέβη καὶ ἐξωμολόγησε στρατιώτας τοῦ Κ. Β. Ε. Χαϊδαρίου καὶ ἀλλαχοῦ, ἄλλοι δὲ κληρικοὶ ἐτέλεσαν τὴν θ. λειτουργίαν καὶ μετέδωκαν τὰ ἀχραντα Μυστήρια εἰς τοὺς στρατιώτας, τοὺς ἐκπαιδευομένους εἰς τὴν Σχολὴν ὁδηγῶν παρὰ τὴν Νέαν Φιλαδέλφειαν.

—Ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου διετέθησαν ὀδοιπόροντα μπάλλαι ἱματισμοῦ εἰς τὴν ὄργανωσιν τῶν φίλων τοῦ στρατοῦ διὰ τὰς οἰκονομίας τῶν ἀπόρων μαχομένων.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Ναυπακτίας—Εὐρυτανίας.

Εὐχαρίστως πληροφοροῦμεθα, ὅτι τὸ περὶ τῆς θλιβεράς καταστάσεως τοῦ κλήρου τῆς ἐπαρχίας Ναυπακτίας—Εὐρυτανίας ὑπόμνημα τοῦ οἰκείου ἱεράρχου κ. Χριστοφόρου πρὸς τοὺς κυβερνῶντας, περὶ οὗ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς 1 παρ. Μαρτίου, ἔτυχε παρ' αὐτῶν τῆς προσηκούσης προσοχῆς. Ἐπίσημος ἀπάντησις τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Α.Σ. γνωστοποιεῖ, ὅτι «τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπομνήματος εὐρίσκεται ὑπὸ μελέτην πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χρυσόστομον Α. Παπαδοπούλου (†), Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου. Ἐκτὴ ἐκδοσις. Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 55).

Βασιλείου Ἀτέση, Ἐπισκόπου Ταλαντίου, Αἱ περὶ παρουσίας τῶν Ἐπισκόπων ἀπόψεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας κατὰ τὰ ἔτη 1836—1843. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». Ἀθῆναι 1949 (σελ. 24).

Μητροπολίτου Θνατείρων Γερμανοῦ, Ἐγγραφα τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Amsterdam ἐν μεταφράσει. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». Ἀθῆναι 1949 (σελ. 60).

Ἀμιλλια Ἀλιβιζάτου, Καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Ἡ Οἰκονομία κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκδο-

τικός Οίκος «Ἀστήρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 112).

Τοῦ αὐτοῦ, Αἱ σύγχρονοι θεολογικαὶ τάσεις ἐν τῇ ἐλληνικῇ ὀρθοδοξίᾳ. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας», Ἀθῆναι 1949 (σελ. 21).

Δημ. Σ. Μπαλάνου, Ἀκαδημαϊκοῦ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀρχιεὸν Κωνσταντίνου καὶ Σοφοκλέους Οἰκονόμου. Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1948, τόμ. 23, συνεδρία τῆς 18 Νοεμβρ. 1948. Ἀνάτυπον σελ. 405—417.

Παναγ. Ν. Τρεμπέλα, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τάξεις χειροθεσιῶν καὶ χειροτονιῶν. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας», Ἀθῆναι 1949 (σελ. 68).

Ἐρμηνεῖα Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπιμελεῖα Βασιλείου Μ. Βέλλα, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Βραβεῖον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν: Ἰωνᾶς—Ναοῦμ—Ἀββακούμ—Σοφονίας. Εἰσαγωγή, μετάφρασις ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ, κείμενον τῶν Ὁ, σχόλια ὑπὸ Βασιλείου Μ. Βέλλα. Ἐκδοτικός Οἶκος «Ἀστήρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 144).

Δημητρίου Ν. Μωραΐτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἡ γνησιότης τῆς πραγματείας «Περὶ κενοδοξίης καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονεῖς ἀνατρέφειν τὰ τέκνα». Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». Ἀθῆναι 1948 (σελίδες 18).

Πρεσβ. Ἰω. Σπ. Ράμφου π. Θ., Ἀγιολογικὰ μελετήματα: Δ'. Ἀλέξιος ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ—Σάβας ὁ ἡγιασμένος—Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτρια. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 32).

Μάρκου Α. Σιώτου, Αἱ γυναῖκες τῆς κατὰ Ματθαῖον γενεαλογίας. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». Ἀθῆναι 1949 (σελ. 9).

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν, Ἡρώιδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης (Αἱ διακονίσαι διὰ τῶν αἰώνων). Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 224).

Κ. Κούρκουλα, Κογχύλια ἀπὸ τὴν Τιβεραΐδα. Ὀμιλίαι καὶ λόγοι ἐπὶ τῶν Κυριακῶν Εὐαγγελίων. Ἐκδοσις «Ενωρίας». Ἀθῆναι 1940 (σελ. 190).

James Black Ἡ δοξασμένη τοῦ ἐντροπή. Μετάφρασις **Εἰρήνης Α. Ἀλιβιζάτου (†)**. Ἐκδοσις δευτέρα. Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας διὰ παιδιὰ καὶ νέους. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 28).

Sophocles D. Lolis, Ph D., professor at Athens College, Neophytos Ducas, New York 1949 (σ. 9).

Πασχαλινὰ διηγήματα, Ἀλεξ. Παπαδιαμάντη, Στρατὴ Μυριβήλη, Κωνσταντίνου Θεοτόκη, Αἰμιλίας Δάφνης, Χρ. Χριστοβασιλή, Στάμου Μπράνια. Οἰκογενειακὴ Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 151).

Προσευχητάριον (Θησαυρὸς προσευχῶν). Ἐκδοσις Ἀδελφότητος θεολόγων «Ζωή». Ἀθῆναι 1949 (σ. 287).

Προσευχαι διὰ τὰ παιδιὰ. Ἀθῆναι 1949 (σ. 9).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδ. Ναουμήδην, Ἐάνθη. Οὐδεμίαν εἰδοποίησιν εἶχον ποτὲ περὶ τοῦ διορισμοῦ σας Ἐνεγράφητε φύλλα ἀποστέλλοντες ἀπὸ 1-1-49.—**Αἰδ. Γεώργιον Σπανόπουλον**, Βαλτοτόπι—Λακωνίας. Ἐνεγράφητε οὐδεμίαν εἰδοποίησιν εἶχον ποτὲ περὶ τῆς χειροτονίας σας.—**Αἰδ. Παναγ. Καρλαγάνην**, Μεγαλοχώριον—Λέσβου.—**Ἰωάν. Πλάτωνα**, Χίτζα—Ἰωαννίνων καὶ **Παναγ. Μπελογιάνην**, Οἰκονόμον, Τσέρια—Καρδαμύλης. Διευθύνσεις σας ἔτακτοποιήθησαν.—**Πανσο. Ἀρχιμανδρίτην Μανάρ. Παναγιωτόπουλον**. Ἀγ. Φανούριον—Ἡρακλείου—Κρήτης. Αἰτηθὲν ἀπεστάλη.—**Αἰδ. Δημήτρ. Ζάχου**. Κραννῶνα—Λαρίσης. Ἐνεγράφητε. Οὐδεμίαν εἰδοποίησιν εἶχον ποτὲ περὶ τῆς χειροτονίας σας. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἱερούς ναοὺς Ἁγίας Παρασκευῆς Λουτροῦ καὶ Ἁγίου Ἀθανασίου Κραννῶνος, δὲν ἀποστέλλεται τὸ περιοδικὸν κατόπιν ὑποδείξεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης, γενομένης διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 573 τῆς 26-11-46 ἐγγράφου αὐτοῦ, χαρακτηρισαντος αὐτοὺς ὡς μὴ δυναμένους νὰ καταβάλλωσι τὰς συνδρομὰς των.—**Αἰδ. Πέτρον Ρίζον**, Μελίτην Φλωρίνης. Εἰς

τὰς ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Φλωρίνης, ἀποσταλείσας ἡμῖν καταστάσεις τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς ἐπαρχίας ἐγγεγραμμένους ἐφέρετο ὁ ἱερεὺς Εὐδόκιμος Νταλμπαντιδης, εἰς ὃν καὶ ἐστέλλετο τὸ φύλλον μέχρις οὗ οὗτος, μετατεθεὶς εἰς Φλώριναν, ἤλλαξε διεύθυνσιν. Περὶ ἡμῶν οὐδεὶς μᾶς εἰδοποίησεν, οὔτε ἡμεῖς ὁ ἴδιος, ἐπὶ διετίαν ὀλόκληρον, καθ' ἣν λέγετε ὅτι ἱερατεύετε ἐν Μελίτῃ. Ἐνεγράφητε καὶ σὰς στέλλονται τὰ φύλλα ἀπὸ 1 Ἰαν. ἐν. ἔτους. Τὰ παλαιότερα δὲν ὑπάρχουν.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐνταῦθα ἱ. ναοῦ ἁγίου Ἀθανασίου (Θησειοῦ) δι' ἐκλογῆς, συνφῶς τοῖς ἀρθροῖς 46 κ. ἐ. τοῦ περὶ «Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» Α. Νόμου 2200/40, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Νομ. διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐν λόγῳ ἐφημεριακὴν θέσιν, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ πρὸς ἀνακήρυσιν αὐτῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 11 Ἀπριλίου 1949

† Ὁ Ἀθηνῶν Δαμασκηνὸς

Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυσιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῶν χωρίων, 1) Ἀχελινάδος, 2) Ἀμαράντου, 3) Ἀμπελοχωρίου, 4) Βοσσιδίου, 5) Κεραμίδιου, 6) Κρηνίτης, 7) Νικλιτσίου καὶ 8) Πρίνου, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200) 1940 Ἀ. Ν. «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν», ὡς ταῦτα ἐτροποποιήθησαν διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 536) 1945 καὶ 540/1945 Α. Ν. ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ.

Ἐν Τρικκάλοις τῇ 20 Ἀπριλίου 1949

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Χερουβεῖμ

Ἱ. Μητρόπολις Κυθήρων.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 48 τοῦ Ἀν. Νόμου 2.200/40 περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημεριῶν καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ ἑνοριακοῦ (Συναδελφικοῦ) Ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως Ἀρωνιαδικῶν—Κυθήρων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυσιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κυθήροις τῇ 20 Ἀπριλίου 1949.

† Ὁ Τοποτηρητὴς

† Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου Δημήτριος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† Ὁ Ἐάνθης ΙΩΑΚΕΙΜ
† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΣΗΣ

Ἐν Ἀθῆναις τόποις «Φοῖβος» Λεωνάτου 4